

KÖSZÖNTÉS

Sárváry Katalin textilművész
születésnapjára köszöntése
(*Lovag Zsuzsa*) 2

MŰHELYEK

A létezés föllelt mintázatai
Polgár Csaba textilművész
munkásságáról (*Fábián László*) 8
Időszálak. Pázmány Judit
kárpitművész munkásságáról
(*Molnár Eszter*) 16

KIÁLLÍTÁSOK

A Moholy-Nagy László- és
a Kozma Lajos-ösztöndíjasok
kiállítása az Iparművészeti
Múzeumban (*Cseh Borbála*)..... 21
Fiatal magyar tervező sikere
az idei Heimtextilen. Szirmay
Zsanett Soundweaving projektje
(*Borsos Klára*) 26
Sejtelmes kertek. Kókay Krisztina
textilművész kiállítása a Fészek
Galériában (*Dvorszky Hedvig*) 30
Szín-arany. E. Szabó Margit
textilművész kiállítása a Vigyázó
Sándor Művelődési Házban
(*Szakolczay Lajos*) 34
Juhász Árpád- emlékkiállítás
a Gödöllői Iparművészeti
Műhely Alkotóházában
(*Óriné Nagy Cecília*) 38
150 éves a MAK (*Kiss Éva*) 41

VITA

„A műfajhatárok megszilárdulása”. Néhány gondolat
Wehner Tibor cikkéhez (*Lovag Zsuzsa*) 43

KÖNYV

Magyar Design Évkönyv 2013 (*Mélyi József*) 44

HÍREK 46

TARTALOM

MAGYAR IPARMŰVÉSZET HUNGARIAN APPLIED ARTS



CONGRATULATIONS

Congratulations to textile artist
Katalin Sárváry on her
birthday (*Zsuzsa Lovag*) 2

STUDIOS – EXHIBITIONS

Patterns of existence revealed
On the oeuvre of textile artist
Csaba Polgár (*László Fábián*).. 8
Threads of time. On the oeuvre
of tapestry artist Judit Pázmány
(*Eszter Molnár*) 16
Reporting exhibition of the
László Moholy-Nagy Design
Grant and the Lajos Kozma
Crafts and Design Grant holders
at the Museum of Applied Arts,
Budapest (*Borbála Cseh*) 21
Success of a young Hungarian
designer at Heimtextil, Frankfurt
am Main, 2015: Zsanett Szirmay's
Soundweaving project
(*Klára Borsos*) 26
Mysterious gardens. Textile artist
Krisztina Kókay's exhibition at
Fészek Gallery, Budapest
(*Hedvig Dvorszky*) 30
Pure Gold. Textile artist Margit E.
Szabó's exhibition at the Vigyázó
Sándor House of Culture,
Budapest (*Lajos Szakolczay*) 34
Memorial exhibition
of painter and applied artist
Árpád Juhász (1863–1914)
at the Gödöllő Studio
of Applied Arts /GIM House/ (*Cecília Óri Nagy*) 38
150 years of MAK—Österreichisches Museum
für angewandte Kunst, Vienna (*Éva Kiss*) 41

DEBATE – BOOKS

Demarcating boundaries between genres
Reflection on Tibor Wehner's article (*Zsuzsa Lovag*) 43
Magyar Design Évkönyv/Hungarian Design Yearbook 2013
(*József Mélyi*) 44

Sárvár Katalin textilművész születésnap i köszöntése

■ Sárvár Katalin köszöntésére írom ezeket a sorokat, mert kerek számú születésnapját szakmájának folyóirata is meg akarja ünnepelni.

Annál is inkább, mert az *ünnep* Sárvár Katalin lételemé, számtalan alkalommal és számtalan formában tud ünnepet varázsolni. Ő volt az ötletadója és a kastélymúzeum akkori igazgatójával, Király Elvirával együtt fáradhatatlan szervezője a Nagytétényben 2003 óta évről évre megrendezett karácsonyfa-kiállításnak. A bútortörténeti enteriőrökben felállított karácsonyfákat iparművészek díszítik fel rengeteg játékos ötlet-

tel és szeretettel, szépséges előkészítésül legnagyobb ünnepünkhöz. A trencsényi barokk refektórium bútoraival berendezett legnagyobb teremben hagyományosan Sárvár Katalin karácsonyfája kapott helyet, minden évben frissen sült, más-más színű és díszítésű, gyönyörű mézeskalács függelékei az egész emeletet beillatozták. A karácsonyfák mellett kamarakiállítások is vannak a kastélyban, az egyik évben *Öltöztetés Mária-szobrok* címmel Szilágyi Júlia és az ő művei szerepeltek.

Másik nagy egyházi ünnepünkre, húsvétra is készülnek mézeskalács nyulak és bárányok s a népi hagyományokat őrző, gyönyörű festett tojások. Ezekből éppen csak dekorációként került be egy-egy tálnyi a művésznek a Fészek Galériában 2009 húsvétja után bemutatott *Más-nap* című kiállítására.

Sárvár Katalin nem csak nagyon tud, de tanít is ünnepelni. 2003-ban tanítványai pályázhattak a 4. Kortárs Művészeti Fesztivál alkalmából Székesfehérvár ünnepi arculatának kialakítására. Nyilván azért találták meg őket a felkéréssel, mert emlékeztek a művésznek a városban néhány évvel korábbi kiállításán nagy sikerrel bemutatott városzászlóira.

Ugyancsak tanárként szervezett a Nagytétényi Kastély parkjában 2007-től évenként jelmezes majálistokat, a fergeteges táncos bemutatók témáit ő adta meg, és készítette fel a résztvevőket. A merész, szellemes és látványos öltözékeket a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem hallgatói tervezték és a Budapest Kortárs Tánc Főiskola hallgatói öltözték magukra. A sorozat a *Téboly menü*vel kezdődött, majd *ART-CSÍNÝboldo* címmel Giuseppe Arcimboldo és a reneszánsz korát idézték meg. A *Flora és Priaposz* a termékenység ünnepe volt, majd a *BarokkKór* következett, ahol a vérbő korszakot többek közt a hét főbűn jelmezes figurái idézték meg. (Ezt a performance-t később a Millenáris Parkban is bemutatták.) A *Rekoko majális* jelmezei nemcsak a külsőségeket, de a korszak nagy felfedezéseit – új növényeket és állatokat, technikai eszközö-



Fotó: Molnár Kálmán



Sárvár Katalin:
Hajdúdorog-díszzászló /
Katalin Sárvár:
Hajdúdorog—
ornamental flag
[1992] vegyes
technika: applikáció,
domborítás, hímzés,
gyöngyözés /
miscellaneous
techniques:
application,
embossment,
embroidery, lacing



→
Sárváry Katalin:
Triptichon III. /
Katalin Sárváry:
Triptich, III

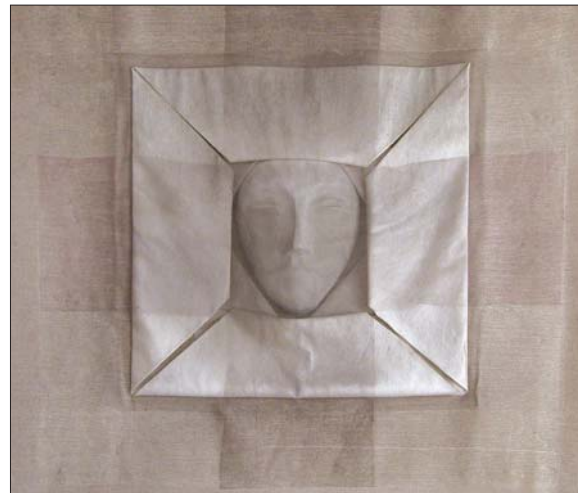
[1983]

*műszaki textil, tüll,
 papír; vegyes technika
 / technical textile,
 tulle, paper,
 miscellaneous
 techniques*

ket, földrajzi felfedezéseket – is megidéztek, komoly kultúr- és művészettörténeti tanulmányokra készítette hallgatóit.

Már a játékos performance-címek is jelzik Sárváry Katalin tanári módszerét – ami egyébként saját művészetére is jellemző –, komoly, alapos felkészüléssel elért, biztos stílusérzékkel szabadon, merészen alkotni.

Ünnepelni mindnyájan, nézőként is tanulhatunk Sárváry Katalintól, de ő egyébként szinte egész életében tanította a szakmát. 1981 és 1988 között a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában, 1988 és 2012 között pedig a Magyar Iparművészeti Főiskolán, majd Egyetemen, mai nevén Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen (MOME), ahol 1997-ben habilitált, 1999-ben pedig Széchenyi Professzori Ösztöndíjat



Fotó: Molnár Kálmán

Sárváry Katalin:
Áttetsző formák II. /
Katalin Sárváry:
Semi-transparent
Forms, II

*plexi, műszálas
 organza; kiállítási
 fotó: Budapest Galéria
 Kiállítóháza,
 Budapest, 1999 /
 fibreglass, synthetic
 organza; exhibition
 photo: Budapest
 Gallery Exhibition
 House, Budapest,
 1999*



Fotó: Molnár Kálmán

kapott. 2012-ben címzetes egyetemi tanári címmel ruházták fel, a laudációt volt tanítványa, Bodnár Enikő tartotta. (A beszéd megjelent a *Magyar Iparművészet* 2013/1. számában.) Bodnár Enikő nagy szerencsének nevezte, hogy az ő tanítványa lehetett, s véleményét egész biztosan sokan osztják. Méltán, mert szakmai életrajza rengeteg olyan eseményt tartalmaz, amelyek a szigorúan vett tanári tevékenységen túl mind a tanítványok kreativitásának kibontakozását, munkáik bemutatását szolgálták. Ezek közül csak a legfontosabbakat említve: a hallgatók éveken át indultak az Air France és a francia kulturális minisztérium, valamint a japán Yomiuri Shimbun (Jomiuri Simbun) cég által kiírt, fiatal divattervezők nemzetközi pályázatán, ahol Sárváry nemcsak a magyarok részvételét szervezte, hanem a nemzetközi döntő zsűrijének is tagja volt (1986–1992). *Látvány ruhákban* címmel a Magyar–Francia Kereskedelmi és Iparkamara gálaestjén, a Napkirály udvarának hangulatát idéző jelmezekkel pedig a Gellért Szállóban mutatkozhattak be hallgatói (2000). Az Eurotextil Kft. felkérésére több, igazi sárvárys szemléletű pályázat – *Moulin Rouge a divatban, Nagyvárosi nomádok, China Workwear* (ruhatervek a távol-keleti tradicionális és modern öltözetelemek felhasználásával) – született, bemutatókkal egybekötve (2001–2003). A nemzetközi pályázatokat figyelve megszervezte hallgatóinak

azokon való részvételét, így jutottak el, és nyertek díjakat Vilniusban az alternatív nemzetközi divatbemutatón (1997), a Saint Étienne-i Nemzetközi Design Biennálén (2002) és a divat fellegvárában, a milánói Vende Moda szakmai kiállításán (2003). A hallgatók munkáinak bemutatására számos itthoni eseményt szervezett, látóköriük szélesítésére pedig tanulmányutakra vitte őket Velencébe, Milánóba és Párizsba. Röviden, valóban szerencsés volt, aki a tanítványa lehetett.

Sárváry Katalin tanári tevékenysége akár egy egész



Fotó: Danis Barna



Fotó: Molnár Kálmán

életet kitölthetne, de mellette van egy másik, egész életre való saját munkája is. Főiskolai tanulmányai után – rövid magyar divatintézeti kitérővel – a Jelmekészítő és Kölcsonzó Vállalat tervezője lett, ahol már az első évben önálló divatbemutatóval mutatkozott be a Margitszigeti Nagyszállóban. A jelmeztervezőként eltöltött hét év rendkívül sok munkát és tanulást jelentett, meg kellett hozzá ismernie a különböző népek viseletét és a művészettörténeti korszakok öltözködési stílusát. S mellette a napi munka, jelmeztervezés, néptáncgyűteseknek tervezett öltözetek, menyasszonyi ruhák tucatjai, külön felkérésre televíziós játékok, filmek és színházi bemutatók, balettak jelmezei. Ezt a megfeszített munkatempót abbahagyva néhány évig önálló tervezőként kialakította saját, összetéveszthetetlen stílusát, megélhetését az Iparművészeti Vállalat számára tervezett ruhák biztosították. Egyre több divatbemutatót, kiállítást vett részt itthon és külföldön, s számos egyéni kiállítása volt a hazaiakon kívül Dijonban, Lyonban, Londonban, Bécsben és Helsinkiben. Ezek a bemutatók bizonyították azt a véleményét, amit 1985-ben a Mű-

Sárváry Katalin:
Fekete-fehér (a képen
a művésszel) /
Katalin Sárváry: Black
and White (with the
artist in the photo)
[1984] pamutvászon /
linen

←
Sárváry Katalin:
Pöttyös nadrágruha I. /
Katalin Sárváry:
Dotted trouser dress, I
pamutvászon / linen



ART-CSÍNYboldo című performance. A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem és a Budapesti Kortárástánc Főiskola hallgatóinak közös munkája Sárváry Katalin vezetésével / ART-CSÍNYboldo (ART-CHILLboldo). Joint performance of student of the Moholy-Nagy University of Art and Design and of the Budapest Academy of Contemporary Dance under the guidance of Katalin Sárváry Nagytétényi Kastély parkja, Budapest, 2008 / Park of the Nagytétényi Mansion, Budapest, 2008



Fotó: Csipes Antal

csarnok Dorottya utcai kiállítótermében rendezett tárlatának címében is megfogalmazott, miszerint az öltözék lehet kiállítási tárgy és a művészi közlés eszköze.

A kiállításokkal kapcsolatban nem tudom megállni, hogy elmeséljem egy személyes élményemet. Amikor az Iparművészeti Múzeum főigazgatója lettem, sok művész keresett meg önálló kiállítás igényével, amit természetesen nem tudtunk teljesíteni. Kitaláltuk ezért a *Műhelysarok* elnevezésű programot, amelynek során egy-egy művész néhány tárgyát egy hónapra állítottuk ki az első emeleti előcsarnokban. Többen voltak – nem is a legnagyobbak –, akik megvetéssel elutasították ajánlatunkat. Nagyon meglepődtem, amikor a sorozat szervezői megmutatták az 1994. évi tervet, s ott láttam Sárváry Katalin nevét. Akkor még csak látásból ismertem őt (elsősorban gyönyörű vörös hajfonatait jegyeztem meg), s természetesen tudtam,

hogy a főiskola tanára, ismert és kitűnő művész, csodálkoztam, hogy „leereszkedik” a *Műhelysarok*ba. Jót nevettem, amikor sok évvel később elmeséltem neki az esetet, mindkettőnknek szép emléke a lépcsőház egyik szakaszán kiállított négy ruha, ami egy hónapon át uralta az első emeletet.

A kiállítások eredményeként több ajánlatot kapott, köztük Angliából és Franciaországból, hogy az ő ruhaterveire alapítvának exkluzív szalont, bőséges anyagi ellenszolgáltatásért. Sárváry Katalin mindegyik arany iga elől kitért, itthon tartották a tanítványok, sokféle egyéb tevékenysége és vállalt feladatai.

Munkái közül legismertebbek a ruhák, amelyek a viselet művészetté emelt szintjét képviselik anyaguk izgalmas mintázatával és egyszerű, de merész szabásmukkal, a szó nem elhasznált értelmében igazi *ruhaköltemények*. Sokukat hordani is lehet, persze nem akárkinek, de alkotójukon, a divatbemutatók manő-



Sárváry Katalin
Más-nap című kiállítása
(részlet) / Detail
of Katalin Sárváry's
exhibition
The Other Day
Fészek Galéria,
Budapest, 2009 /
Fészek Gallery,
Budapest, 2009

kenjein meg fiatal és magabiztos hölgyeken remekül állnak. Más részük – mint például az óbudai Budapest Galéria Kiállítóházában 1999-ben bemutatott *Áttetsző formák I–XII.* – kizárólag kiállítási darabok, amelyeken a tér, a forma és a fény együttes hatását vizsgálta a művész.

A tervezés mellett a kezét sem kímélte Sárváry Katalin, az 1980-as és a '90-es évtized fordulóján egész sorozat városzászlót készített a műfajban hagyományos domborhímmzéssel, arany- és ezüstszálas anyagok felhasználásával. A heraldika szabályainak megfelelő zászlókat együtt csak a székesfehérvári Csók István Képtárban 1997-ben rendezett gyűjteményes kiállításon lehetett látni, ahová a kiállítás rendezője, Kovalovszky Márta összegyűjtötte a tulajdonos önkormányzatoktól. (A kiállítást a Szombathelyi Képtár is bemutatta.) A szabályokhoz kötött címeres zászlók mellett a művész szabad fantáziája szerint készültek a távoli kultúrák formakincsét felvonultató maszkos zászlók és a hasonló méretű textilképek. Az utóbbiak közül a *Diabolo* és a *Gabriello* (1996) című páros kép emelkedik ki gazdag szimbolikájával és szellemes utalásaival. (A *Diabolo* központi alakja például ötágú vö-

rös csillagot formáz, s hogy félreértés ne essék, mel-lén arany kitüntetések sorakoznak.)

Önálló falképei részben komolyak, mint a *Triptichon* sejtelmes darabjai, vagy teljesen játékos, régi csipkéket és hímzéstöredékeket is felhasználó ujjgyakorlatok. Ez a kétféleség jellemzi a textilbabákat is, amelyek különböző karaktereket vagy távoli kultúrák jellegzetességeit mutatják be.

Néha egészen meglepő élményeket dolgoz fel a művész, mint amikor a portugál reneszánsz kolostor dús faragványait fordítja le a textil nyelvére. „Köszö-vésnek” nevezte azokat a képeket, amelyeket frottázs-technikával szőtt egybe, s amelyeket *Más-nap* címmel mutatott be a Fészek Galériában.

A „címzetes egyetemi tanár” adományozási okmánya 2012-ben három indokot sorolt fel Sárváry Katalin méltatásában. Ezek: „magas színvonalú szakmai alkotótevékenysége, szakmapolitikai tevékenysége és az oktatás területén végzett kimagasló munkája”. Közülük az elsőről és a harmadikról – ha csak sommásan is – szó esett ebben az írásban. Nem szóltunk még a szakmapolitikai tevékenységről, bár azt bőszegesen tartalmazza oktatási munkája is. 1979 óta tagja a Ma-

gyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Textil Szakosztályának, amelynek 1986-ban vezetőjévé választották. Tagja a Képző- és Iparművészeti Lektorátus Szakértő Bizottságának és elnöke a Kulturális Alapítvány a Textilművészetért kuratóriumának. 2000–2006 között a Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíj kurátora volt.

Részben a fenti funkciók betöltőjeként, részben egyszerűen azért mert ő az, aki, számos, az egész szakmát érintő eseményt szervezett. 2000-ben a Tavaszi Fesztivál keretében kreatív öltözékek tervezésére szervezett pályázatot *A vízöntő kora* címmel. 2001-ben a Műcsarnok millenniumi *Iparművészet* kiállításának szakmai napján rendhagyó divatbemutatót rendezett *A sokarcú divat* címmel. 2002-ben a székesfehérvári Kortárs Művészeti Fesztiválon, 2003-ban az Építészeti Hónap alkalmából rendezett *ArchiteCOUTURE* címmel kiállítást.

2011-ben a MOME *Snitt Fashion Backstage* címmel öt hónapos kurzust indított, amely a tervezéstől a ki-

vitelezésig fogta össze a textil- és borszakmai ismereteket, Sárváry Katalin vezetésével.

Végül, egy születésnap írásban illik az elnyert díjakat is említeni, a Divatplakát pályázat I. díját (1972), a VIT-pályázatok ugyancsak I. díját (1975, 1977), a Munkácsy Mihály-díjat (1990), a szombathelyi 16. Magyar Textilbiennálé NKÖM-díját (2000), és a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat (1999). Minden díjnál fontosabb azonban az a felsorolhatatlanul sok egyéni és csoportos kiállítás, amelyre meghívták, és az a szeretet, amellyel volt tanítványai haláljá meg azt a sok tudást, törődést, figyelmet és segítséget, amit tőle kaptak.

Legvégül pedig – illik vagy nem illik – ez az írás legyen egy szál Sárváry Katalin születésnap ünnepi csokrában, azt kívánva, hogy még nagyon sokáig dolgozzon, mert a ruházati formatervezés nélküle elképzelhetetlen.

LOVAG ZSUZSA
régész-muzeológus

Sárváry Katalin:
Fekete-fehér pamut-
vászon öltözékek,
divatperformance /
Katalin Sárváry:
Black and white linen
attires, fashion
Magyar Fordítóbáz,
Balatonfüred, 2012 /
Hungarian
Translators House,
Balatonfüred, 2012



Fotó: Molnár Kálmán

A létezés föllett mintázatai

Polgár Csaba textilművész munkásságáról

*Egy talált tárgy megtisztítása
(Tandori Dezső)*

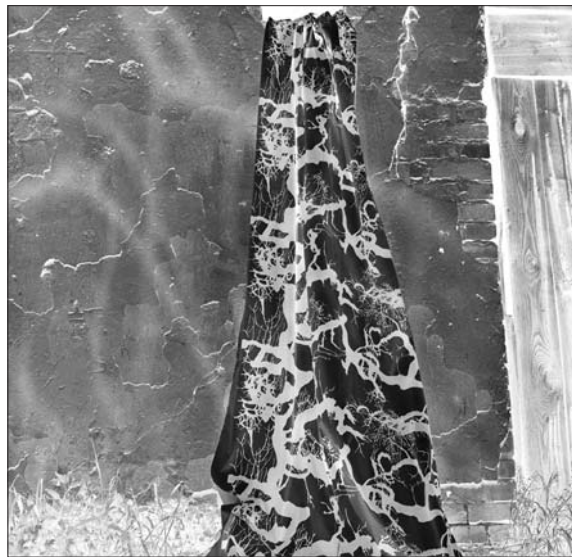
■ Polgár Csaba fél százada van a pályán. Esetében széles pályáról beszélünk; az sem pontos, ha az interdiszciplináris minősítést használjuk, mivel abból kimarad oktatói működése. Mert a jelzett ötven esztendő alatt a textiltervező művész (diplomája szerint) sosem tartotta tiszteletben a merev műfaji határokat, ráadásul nem is csak kirándult a képzőművészetek területére (festészet, akció, assemblage stb.), de ott is új kezdeményezésekkel, autonóm gondolkodással jelentkezett, sőt, akár fotós kirándulásnak is tekinthetjük sajátos leleményét: a fakítást, mindezek pedig folyamatosan és tudatosan lecsapódtak pedagógiai munkásságában.

**Polgár Csaba: Orgoványi lepel I. (diplomamunka) /
Csaba Polgár: Orgovány. Shroud, I (diploma work)**
[1967] pamutvászon, lepelmagasság: 300 cm /
linen, shroud height: 300 cm



ban. (Ez utóbbinál nem szabad megfedkezni arról a szervezői-menedzselési tevékenységről sem, amellyel tanítványait iskolán kívüli szakmai gyakorlatokhoz, külföldi kurzusokhoz, ösztöndíjakhoz, művésztelepekhez segítette, amit olykor utógondozásként is föl-foghatunk. Ennek jelentőségét könnyű belátni, ha a magyar textilipar elsorvadására gondolunk: a gyártás nélkül maradt tervezőgárdára.) Következésképpen minden egyes közelítés ehhez az életpályához – amíg nem születik egy nagymonográfia – adalék, lett legyen bármilyen alapos egy-egy részterületről.

Az tehát az elmondottakból kiviláglik: igen szűk keresztmetszetre redukálnánk munkásságát, ha pusztán textilművészként próbálnánk szembesülni vele. Holott a (heideggeri értelemben) *kéznél-lévő* médiuma elsősorban valóban a textil, ezzel az anyaggal mélyül el kapcsolata a modern, mondjuk így: a korszellemnek megfelelő művészi közelítésben. Mindenképpen foglalkoznunk kell a minta, a méret, a talált anyag, a fényfestés kérdésével, vagyis – ha tetszik – Polgár



**Polgár Csaba:
Orgoványi lepel II.
(diplomamunka) /
Csaba Polgár:
Orgovány. Shroud, II
(diploma work)**
[1967] pamutvászon,
lepelmagasság: 300 cm
/ linen, shroud height:
300 cm

→
**Polgár Csaba:
Laufer, H. S. emlékére
/ Csaba Polgár:
In Memory of Laufer,
H. S.**
[2012, 500x400 cm]



**Polgár Csaba: Sennyei lepel (részlet) /
Csaba Polgár: Sennye. Shroud (detail)**
*pamutvászon, monotípiá, a teljes méret: 600x400 cm /
linen, monotype, full size: 600x400 cm*

Csaba legelmélyültebb kísérleteivel, legmeggyőzőbb eredményeivel, amelyek életpályáját az elmúlt fél század jelentős teljesítményeként mutatják föl a magyar művészetben.

Természetesen a kiemelt jelenségek nem különül-





Polgár Csaba: Mintasűrítések I. (részlet).
Műhelymunka a Minta Alapítvány keretében /
Csaba Polgár: Condensed Patterns, I (detail).
Studio work in the frame of Pattern Foundation
[2012–2014]



Polgár Csaba: Minta-sűrítések V. (részlet).
Műhelymunka a Minta Alapítvány keretében /
Csaba Polgár:
Condensed Patterns, V (detail). Studio work in the frame of Pattern Foundation
[2012–2014]

nek el egymástól, éppenséggel logikai összefüggésekben értelmezhetők. Az olyan párhuzamok, mint minta és méret, minta és talált anyag, minta és fényfestés pontosan értelmezett konzekvenciákon alapulnak, alapvetően meghatározzák Polgár attitűdjét (de még azt az ökológiailag szintén értékelendő párhuzamot is ideidézhetjük, amely a minta és a természet kölcsönösségét érinti). Ezekben a párhuzamokban mutatkozik meg a szándék és eredmény ekvivalenciája, azaz: ennek a gondolkodásnak a szerkezete. Fogalmazhatunk úgy, hogy Polgár Csaba alkotói világképe, mert – és most Ludwig Wittgenstein szavaival folytatom – *abban, amit művészetnek hívunk, színre lép az ítéletalkotó személy*. Ha pedig ez így van, akkor a műalkotás a maga sajátos módján – ítéletalkotás.

Polgár Csaba ítélete az említett párhuzamokban nyilvánul meg.

Vegyük – mondjuk – a minta-találtanyag kettőseit. Talált anyaga és nagy leleménye: a *laufer*. Bizonyos értelemben ready-made-ként kezelhetjük, akár abban a jelentésben, ahogyan Marcel Duchamp a *Mona Lisát*, vagyis, hogy belenyúlt. A lauferon – hiszen ép-

pen ez a szerepe – festéknymok vannak, mivel az a gépi textílfestésen elengedhetetlen együttfutó a megfestendővel; megakadályozza a festék elkenődését. Ám a laufer „mintázata” lényegében véletlenszerű mintázat, ráadásul többrétegű, hiszen nem egyetlen alkalommal használják a fölösleges festék elszívására. Nagyjából olyan mintáról beszélhetünk, amelynek szerkezetét legföljebb a kaoszelmélet képes megközelíteni, ahogyan – például – a kéményfüst alakzatáét. Valaki *indusztriális gesztusnak* nevezte; Polgár Csaba ötlete pedig ennek a gesztusnak a továbbfejlesztésére irányult. Jelesül akár arra, miként lehet a véletlen mintát tudatos mintává szervezni, vagy éppen az „indusztriális gesztust” a szabadfestés gesztusává egyéníteni. Minderre maga nyújtott példát az 1986-os műcsarnokbeli első laufer-kiállításon, amelyre tizenöt művésztsársát sikerült beszerveznie. Ugyanakkor a talált anyag sugallta neki a nagy méret lehetőségét (megjegyzendő: a feszítetlen, a lógatott vászonét csak úgy), az egymáshoz varrt lauferok ráadásul bizonyos virtuális (?) térbeliséget is sejtettek. Hegyi Lóránd vette észre, hogy „*a kísérleti textil művészei úgy válasszoltak a koncepcualizmus és a minimalizmus kihívásaira, hogy mindvégig megőrizték az eredeti, saját médium karakterisztikumát is*”. (Mai világunkban talán nehezen

→
Polgár Csaba: Minta-sűrítések III. (részlet).
Műhelymunka a Minta Alapítvány keretében /
Csaba Polgár:
Condensed Patterns, III (detail). Studio work in the frame of Pattern Foundation
[2012–2014]

→ **Polgár Csaba: Minta-sűrítések IV. (részlet). Műhelymunka a Minta Alapítvány keretében / Csaba Polgár: Condensed Patterns, IV (detail). Studio work in the frame of Pattern Foundation [2012–2014]**

→ **Polgár Csaba: Minta-sűrítések II. (részlet). Műhelymunka a Minta Alapítvány keretében / Csaba Polgár: Condensed Patterns, II (detail). Studio work in the frame of Pattern Foundation [2012–2014]**

érthető, de a textiles kísérletek egyféle szabadságot jelentettek az ideológiai normáktól; kevésbé közelített hozzá a hatalom a kifejezés – ítéletalkotás? – felől.) A Műcsarnok laufferjai tehát a grand art legaktuálisabb kérdéseit vetették föl – szerényen a textil paravánja mögé húzódva.

Volt ennek a talált anyagnak – pontosan a méret szempontjából – bizonyos fölszabadító jelentősége. A kísérletek másodfölszhasználású anyagon folytak, ami gazdaságilag könnyebbé jelentett, mi több, egyenesen sarkallt a festészeti táblaképpel való szakításra. Mindezek a privát gyűjtés elidegenítését is célozták, amely egyébiránt az amerikai absztrakt expresszionizmus óta világos törekvése volt a modern művészetnek. (Ez mozgatta a konceptualizmust, a minimal artot, de még az arte poverát is, amelynek ideáljával szintén rokoníthatjuk a lauffer-festészetet.) Polgár Csaba számára világossá vált, hogy a nagy léptékű textil (függöny, kárpit stb.), valamint a festői óriásvászon között átjárhatóság van: az utóbbi hasonlóképpen elhagyhatja a rámát. A fölsimerés a továbbiakban számos nagyméretű kompozícióban materializálódott; olyan főművekben akár, mint a *monstre quasi-kékfestések* vagy a *Békássy-lepel*, a *Katyn-i lepel*. A minta léptéket vált, autochton kompozíciós elemmé, netán témává



válí, alkalmasint lehetősége sem marad az ornamentális ismétlődésre, raportozásra.

A *határsértések művészete* – ahogyan régebben már leírtam Polgár Csaba műveiről. Modern művész, aki a korszerűséget valóban komolyan veszi, aligha térhet ki a határsértések elől. Ráadásul Polgár egyenesen keresi az efféle alkalmakat, a kifejezés szabadsága jegyében, noha egyúttal – miként maga mondja a képfestés aktualitását firtatva – *a hagyományok újraértelmezése* jegyében.

A képfestés és minden nyomás esetében a festék fölvitelével (a laufer sem különben) kapja a mintát az anyag. Ettől alapvetően eltér, kifejezetten színelvonalson alapul a „fényfestésnek” aposztrofált eljárás, vagy Polgár szerint *fakítás*. Lényegében a fotogram megfordítása: a festett anyag veszít színéből a napon; különféle kitakarásokkal szabályozni lehet, hol és mennyire fakítson, azaz: minta hozható rajta létre. Amikor Polgár Csaba dróthálót helyez fekete textilre, a nap rácszatszerű mintát fakít belőle, aminek – szükségképpen – számos olvasata lehet a különböző kulturális kontextusokban. A jelképiségről van szó. Pontosabban és tárgyunkhoz jobban ragaszkodva: a minta lehetséges szimbolikájáról, jelentéséről. Arról, amiből az ornamentalsben a legtöbbet veszít, ugyanis az ismétlés éppen egyediségét jelentékteleníti. Persze, a nagyméretű fakítások technikailag akár bonyolult problémákat jelenthetnek, arról nem szólva, hogy ezeknél milyen szerepet játszik a véletlen (a nap ereje például). A megoldásból (amiatt ne nevezzük technikának, mivel naturálisabb beavatkozásról van szó) fakadó véletlenszerűségek újfent a talált anyag felé mutatnak, ismét eszünkbe ötlük Duchamp ellenművészetének, a dadának ilyesféle áthallása.

Ugyanakkor fölmerülhet a természet-minta gondolata – ismét csak a véletlen-mintázat formájában. A természet-minta – ha egyáltalán – nem igazán ornamentális; az ornamentalsben benne van részint a szimbolika (emléke), részint pedig a ritmikai szándékoltóság, amely a végtelenség irányába hat. Nos, Polgár Csaba *Floráliáit* (árulkodik a címadás!) éppenséggel a természeti környezettel kívánja rímeltetni, amikor ligetes térbe, fák, bokrok közé helyezi ki lendületes gesztusokkal létrehozott kompozícióit, vagy amikor



sajátos együtteseket (assemblage-okat) épít képei vonzásterébe – visszaigazítva azokat valamiféle holisztikus rendbe. Semmi esetre sem *a végtelen önbitség és a természet leigázásának ígéretében* – ahogyan erre már Bohár András figyelmeztetett. Hanem összehangolni a naturálist a mesterséggel. Hiszen jobbára a mintalakítás szintén a natúra absztrakciója, maga a ritmus is természeti eredetű; akár azt mondhatnánk: kozmikus üzenet. Üzenet, amelyben ez a hatalmas párhuzam összegződik, amit a természetes és a mesterséges között észrevételeztünk. Legalább annyira egymás kiegészítői, mint ellentétei – dialektikus közelítésben. A minta speciális változatának, a kalligráfiának a jegyében. *Florális kalligráfia* – így címkézi föl Polgár Csaba.

Mindezek a kísérletek, a kísérletek értékelései az oktatásban – Magyar Iparművészeti Főiskola, majd Egyetem, mai nevén Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME), textil tanszék – minta- és ornamentika-elméletként váltak didaktikai programmá, tantárggyá, gyakorta úgy, hogy a hallgatók résztvevői, alakítói voltak a programoknak (Attalai Gábor és e sorok író-

Polgár Csaba:
Katyn-i lepel /
Csaba Polgár:
Katyn. Shroud
[2011–2012]

pamutvászon,
fénynyomat, festett,
katonai gomb / linen,
light print, dyed,
military button

Polgár Csaba:
Quasi-kékfestő ing /
Csaba Polgár:
Quasi-blue-dye Shirt
[2008]

ja közreműködésével). Egyik leglátványosabb akció-sora a *mintaszínház* lett; egy olyan elképzelés, amely meg sem valósulhatott volna a tanítványok aktív részvétele nélkül. Ma már napnál világosabb: a mintaszínház posztmodern gondolat volt, a drámai nagy-elbeszélést váltotta mini-diskurzusokra, másfelől azonban – ez viszont ellentmond a posztmodernnek – fölelevenítette a wagneri *Gesamtkunstwerk* ötletét, a különböző művészi kifejezésformák összehangolását.

Szellemi értelemben tehát ugyancsak talált tárgynak tetszik: a nagyot akaró, romantikus 19. századból

kallódott itt – afféle *gesunkenes Kulturgut*-képpen, de az elsüllyedt kulturális értékek fölszínre segítésének izgalmával. Óhatatlanul benne – természetesen – a szubjektum önföladása, hiszen nemcsak az agresszivitás (értsd: támadás a beidegződések, megrögzöttségek ellen), de a kockázatok is összegződnek – egybe-mosódnak.

Mindenféle készített, gyűjtött minták kerülnek dia-pozitívrá, hogy vetítéssel a fehér vagy színes függöny-kulisszákon változatos és egyúttal változékony, alkalmazkodó térélményt hozzanak létre, amelyben a sze-





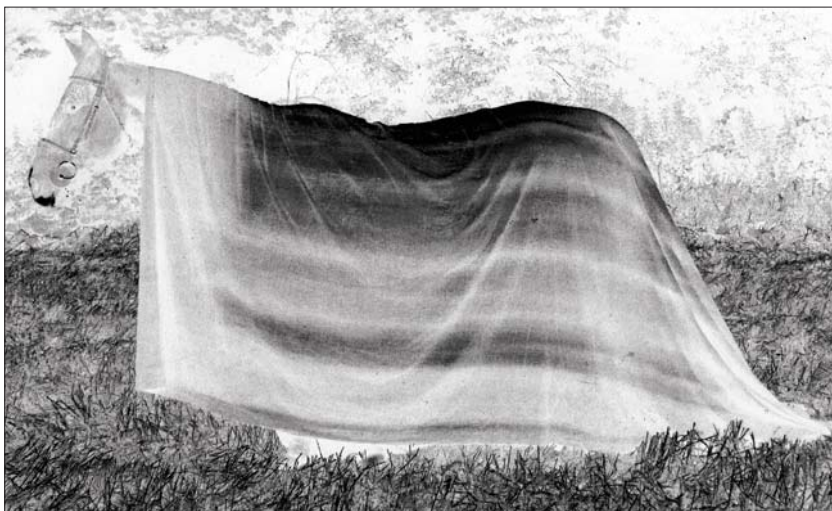
Polgár Csaba:
Mintaszínház-stúdió,
performance /
Csaba Polgár:
Pattern Theatre-study.
Performance
[1989, 1990,
1991, 1999]



replők, olykor táncosok jelenléte, mozgása úgyszólván szürreális pozíciókban értékelődik, egy képzetes valóság elemeivé válnak, amely valóság „hámozható-sűrítető” rétegeivel fölöttébb dekoratív és expresszív élményt kínál egyszerre. Magától értetődik a zene bevonásának lehetősége, ami egyáltalán nem mond ellent a mintaszínház eredendő látványkarakterének. A minta föl(át)értékelődése ebben az esetben a képtelen, a valóság fölötti világba tágítja a fantáziát, akárha a szabadfestés gesztusai ismétlődnének megelevenedve. Lendületessége, mozgalmassága a nézőben (a résztvevőben nemkülönben) a futurista dinamizmust

idézi, amelyben a sebesség formatorzításai ugyancsak jelentkezhetnek – éppen a tér gyors változásai által.

A barát és tanárkolléga, Attalai Gábor alkalmi összegezése – úgy tetszik – az egész Polgár-életműre kiterjeszthető érvénnyel bír: „E művek további sorsa éppúgy a titok ösvényét járja majd, miként azt múltjuk is sugallja. A jelenség rejtett közegből érkezik, és a még rejtettebbek felé távolodik. A művész alkalmasint vénnyeket tölt ki és oszt szét közöttünk, melyeken az újrakismerkedést kínálja feltételezett utazótársainak.” Mindazoknak, akik követni próbálnak, követni akarnak egy olyan utat, amely ugyan egyetlen ösvénye a totális létezésnek,



Polgár Csaba:
Békássy-lepel /
Csaba Polgár:
Békássy-shroud

[2011] *pamutvászon,*
festett / linen, dyed
[350x500 cm]

Polgár Csaba: Minta-
színház, performance /
Csaba Polgár: Pattern
Theatre. Performance
Szombathelyi Képtár,
Szombathely, 1994 /
Szombathely Gallery,
Szombathely, 1994



azonban egyúttal – csöppben a tenger – mégiscsak megidézője az intenzív totalitásnak. Polgár Csaba párhuzamosságai elgondolhatók netán párhuzamos univerzumokként, ám ő – kétségkívül – rálelt köztük az átjárásra. Ahogyan egy korábbi írásban már jellemeztem: *eltalálta egyik rokonszenves módozatát a szabdfestésnek, ahol ez a bizonyos szabadság – úgy tetszik – a végtelenség és az időtlenség képzeletét is fölkelte a képek szemlélőjében.* Talán bizonyítottam, a teljes eddigi életműre tágítható a citált megállapítás...

FÁBIÁN LÁSZLÓ
író, műfordító

Az idézett szerzők tanulmányai Polgár Csaba *Határesetek* című, 2012-ben megjelent életmű-katalógusában olvashatóak.

A fotókat Bényei Tünde, Buttinger Gergely, Csipes Antal, Garas Kálmán, Varga Anikó és Varga K. Gyula készítették.

Időszálak

Pázmány Judit kárpitművész munkásságáról

**Pázmány Judit: Időtlen
idő / Judit Pázmány:
Times Immemorial**
[2000–2001] *selyem,
gyapjú, fémszál,
franciagobelin-
technika / silk, wool,
metal thread, French
Gobelin-technique*
[194x154 cm]



Fotó: Oravecz István

Pázmány Judit: A szál születése / Judit Pázmány: Birth of the Thread

[1990] *gyapjú, üveg, fa, selyem, fémszál, egyéni technika
/ wool, glass, wood, silk, metal thread, individual
techniques* [20x20x20 cm]

■ Pázmány Judit életművének megismerésében kulcsfogalom az idő. Az „objektív”, mérhető idő ugyanúgy, mint a lélek által szubjektívan érzékelt idő. Alkotásaiban egyaránt jelen van médiumának, a textilnek és a kárpitszövésnek a történetére való reflexió és az emberi élet egyes korszakainak művészi megfogalmazása is.

A textilszövés kezdete téma *A szál születése* című objektben – amely Strasbourgban 1990-ben a III. Nemzetközi Minitextil Triennálén (IIIe Triennale Internationale de Mini-Textiles) is szerepelt – bukkant fel először. A még feltekert, különböző színű és anyagú szövőszálak elhagyják a tartóhengereiket, és lazán összelelkeznek. Talányos mű, nem tudhatjuk, hogy a szálak kezdeti összefonódása vajon emberi kéz által létrehozott jelenség, vagy magából az anyagból, a szálakból kiinduló spontán esemény-e. Esetleg – az úgynevezett *acheiropoiétoszokhoz*, olyan ikonokhoz hasonlóan, amelyeket a hagyomány szerint nem emberi



Fotó: Oravecz István





**Pázmány Judit:
Időfolyam /
Judit Pázmány:
Time Flow**

[2005–2006] *selyem,
gyapjú, fémzál,
franciagobelin-
technika / silk, wool,
metal thread, French
Gobelin-technique*
[160x181,5 cm]

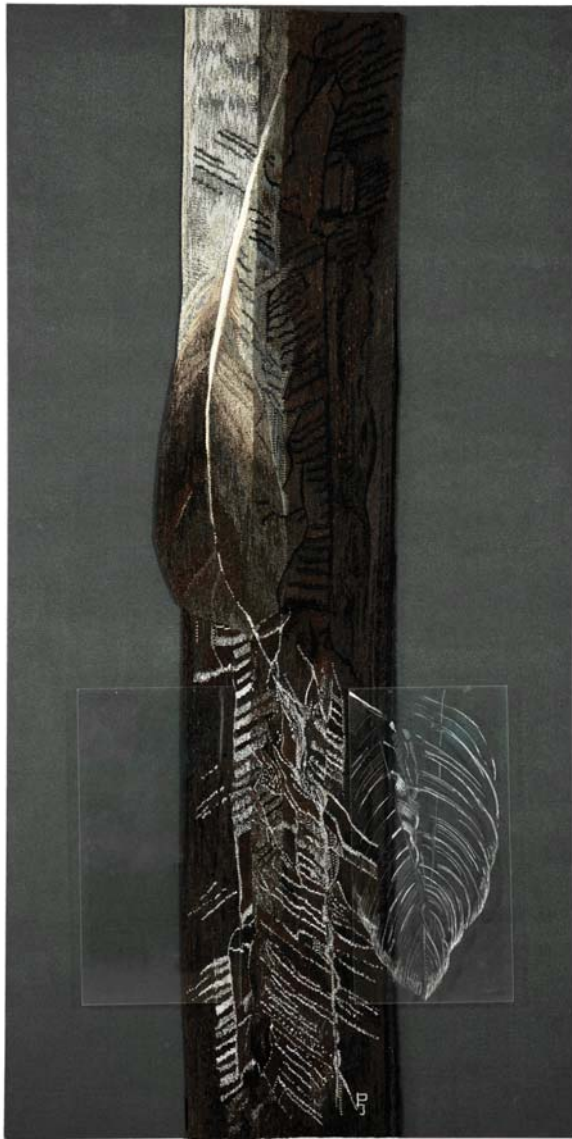
lalkozik. 2000–2001-es az *Időtlen idő* című monumentális gobelin, amely Pázmány technikai és művészi tudása összegzésének is tekinthető. Nem véletlen, hogy ez az alkotás lett az V. Amerikai Textilbiennále (American Tapestry Biennial 5) logója, majd a 2015-ös szombathelyi, *A magyar gobelin 100 éve* című meghívásos, reprezentatív kiállításra is beválogatták. A textil régi óralapokat, azok szextánsait, az ég csillagait és az emberi szívverés vizuális képét egy hatalmas, sodró erejű fonalzuhatagba sűríti. A kompozíció központi eleme a gobelin felső részébe csúsztatott, több részből álló körforma, amelyet egy olyan, elvont égitestként azonosíthatunk, mely a kékes űr fölött mintegy uralkodó időt szimbolizálja. A gobelin alsó részén latin bölcsesség olvasható: „*Tempora mutantur et nos mutamur in illis*” (Az idők változnak, és mi változunk velük). Ez a monumentális alkotás reprezentálja talán leginkább, hogy az idő mint az egész emberiséget

átfogó történelmi távlat és az időt megélő ember szoros összefonódottsága Pázmány Judit gobelinművészetének központi kérdése.

2005–2006-os alkotás az *Időfolyam* című gobelin, amely a Pelso Országos Kerámia és Gobelin Biennálén a Balaton Fejlesztési Tanács díját érdemli ki. A horizontális elrendezésű textilen mintha térképen szállnánk egy szimbolikus emberi életutat jelképező táj fölé. A sakktáblaszerűen elrendezett négyzetekből, téglalapokból összeálló természeti formákat (hegygerincet, folyót) idéző gyűrődések színeit, formáit pásztázva gondolatban végigjárjuk az emberi élet stációit, hangulatait. A kép központi, sugárzó eleme az aranyszálakkal megszőtt mágikus főnixmadár, a teremtés, újjászületés szimbóluma. A főnixből áradó életerő arany fénycsóvákban, lángokban kisugárzik a gobelin egész felületére. A folyamat kezdetét a szín nélküli, nemléte jelentő monokróm terület jelzi, ahonnan diagonális irányban haladunk lefelé, a főnixmadár aranytojása felé, amely ismét a nemléte partjain fészkel, és egy új élet lehetőségét hordozza.

2007-es keletkezésű a *Madártávlat* című tojásszínű, bézs árnyalatokat felvonultató, selyemből készült mű, amelybe beleláthatunk egy levetett, gyűrött angyalszárnyat, de egy hétköznapi tárgyat, egy összegyűrt lepedőt is. Ez a rendkívül érzéki alkotás az időnek egy másik arcát mutatja be. Az idő itt nem a „történelem uraként”, hanem a szubjektív érzékelésen keresztül jelenik meg. Vizuálisan kifejezi azt az érzetet, amit az éjszakai alvás közben meggyűrődő lepedő kelt bennünk. Ha a kivasalt, sima textilre *tabula rasaként* tekintünk, akkor az összegyűrődés a lélek eseményeit, az „életráncokat” szimbolizálhatja.

Az *Időkapszula* című, a Nemzeti Kulturális Alap anyagi támogatásával elkészített gobelinsorozat ismét az ezerarcú idő megragadásának bővebb kifejtését képviseli, mégpedig az emberi életkorszakok témája felől. Ezek a textileken a madártoll szimbolizálja az emberi jelenlétet. A *Juvenis* (2010–2011) című gobelin a fiatalok jellemzőit foglalja össze. A fő kompozíciós tengelyként értelmezhető „idővonalra” törekényen simul rá a tollmotívum, arannyal kevert barnában. Magán az idővonalon és a csillámló képrészleteken kívül nincsenek egyéb képrészletek vagy háttér, csak



a toll. Ez a motívum a gyerekkor, ifjúkor tisztaságára, ártatlanságára utalhat. A *Senectus* (2010–2011) szintén egy hagyományos gobelinkép. A környezet és a toll között megszűnik a határvonal, minden tömény emlékekkel és színekkel teli (valamennyi létező szint összekeverve is barnát kapunk általában), az őskori



Pázmány Judit: Senectus / Judit Pázmány: Senectus [2010–2011] *sehyem, gyapjú, fémszál, plexi, franciagobelin-technika / silk, wool, metal thread, fibreglass, French Gobelin-technique* [180x90 cm]

Pázmány Judit: Köztés lét / Judit Pázmány: Inter-existence [2013] *gyapjú, fémszál, franciagobelin- és egyéni technika / wool, metal thread, French Gobelin-and individual techniques* [180x70 cm]

Pázmány Judit:
Párhuzamos világok,
installáció /
Judit Pázmány:
Parallel Worlds.
Installation

[2014] *sárgaréz*
fémzál, selyem,
egyéni technika / brass
metal thread,
individual techniques
[160x200x90 cm]



Fotó: Oravecz István

barlangok falára rajzolt állatok, jelzések vonalkáira emlékeztető tájakkal. Az ezüstsálak, az életcsillámok strukturáltabb rendbe állnak, mintha ezekkel a

hálószerűvé szőtt élményekkel lehetne az időt megfogni, megfogalmazni. A szövet elé függesztett plexilapok egyikén egy bekarcolt tollmotívumot látunk –



amely mintha a tollban megfogalmazott emberi lélek korábbi énjét szimbolizálná. A másik plexilap üres, ez pedig az életet körbeölelő semmi vagy nemlét jelenlétére figyelmeztethet, egy olyan ismeretlen területre, ahova az emberi érzékelés már nem tud behatolni, titok számára. A sorozat tovább bővül a *Köztes lét* (2013) című alkotással. E műalkotás betekintést nyújt a gobelin egyébként láthatatlan struktúrájába, abba a szálhálózatba, amelyet felvetőnek hívunk, és amely végső soron a szöttes csontvázát jelenti. József Attila szál-lóigévé vált híres verssorainak – „a törvény szövedéke / mindig fölfeslik valahol” – illusztrációjaként is értelmezhetjük ezt a gesztust, amely láthatóvá teszi a gubancosan kirottosodó isteni rendet képviselő lét-szálakat.

Pázmány Judit az ezt követő időszakban intenzív kísérletezésbe kezd, s a síkfelületek szövése helyett háromdimenziós textilinstallációkat készít. Szabadon és játékosan használ újabb munkáin olyan új anyagokat, mint a fémből készült ezüstszerű szúnyoghálót vagy az ipari hulladékból keletkezett, és műalkotásként „újrahasznosított” cérvékony és rézszerű fém-szálat (*Fészek*, 2014; *Párbuzamos világok*, 2014; *Álom és valóság*, 2014).

Az ezüst szúnyoghálók, avagy a kimerevedett drapériák esetében (*Bivalvia I–II.*, 2012) az egyébként könnyen gyűrődő, szélfútt drapériák lágy redőit egy

sokkal merevebb anyag, a fémháló hordozza. Ismét az időre vonatkozó reflexióként mintha egy megkövült, kimerevített pillanatot – a szélben örökre megmerevedett zászlót – látnánk ezekben az ezüst formákban.

A *Fészek* (2014) című textilszobrászati objekt mint ha az *Időfolyam* című alkotás gondolatmenetét folytatva jelenítené meg a mágikus fénymadár tojásának védőburkát. Ugyanakkor a tündérek aranyhajának textúráját, „kócosságát” is idézi spirálisan tekeredő formáival a gyerekkorra, a születésre, a kezdetre utalva. Ez a mű szerepelt a 2014 őszén Szentendrén megrendezett *Evidencia* című, III. Szobrász Biennálén, és 2015-ben bevásárolták a pécsi I. Országos Kisplasztikai Quadriennáléra is. Ugyanilyen anyagból készül és fémzálspirálok összekötözött rendszereiből áll a *Párbuzamos világok* (2014) című, térbe lógatható installáció, amelyet bevásároltak a 2015-ös szombathelyi Textilművészeti Triennáléra.

Az életmű legfontosabb alkotásain végigtekintve megbizonyosodhatunk róla, hogy az idő megélése, az időben létezés az emberi élet egyik legfontosabb alap-élménye. A nagy szakmai felkészültségű, filozófiai hajlamú művész kezében az egyetemes, egész emberiséget érintő időtapasztalat számtalan árnyalata akár kékes időfolyamként, akár „aranyhaj-galaxisként” újra és újra átélhetővé válik.

MOLNÁR ESZTER
művészettörténész



Pázmány Judit:
Bivalvia I. /
Judit Pázmány:
Bivalvia, I

[2012] *fémháló, pamutvászon, egyéni technika / metal net, linen, individual techniques*
[50x50 cm]

Pázmány Judit:
Fészek /
Judit Pázmány:
Nest

[2014] *sárgaréz fémháló, egyéni technika / brass metal thread, individual techniques*
[37x25x20 cm]

A Moholy-Nagy László- és a Kozma Lajos-ösztöndíjasok kiállítása az Iparművészeti Múzeumban

■ A fiatal magyar tervezőművészek számára e két ösztöndíj évtizedek óta lehetőséget ad arra, hogy megvalósítsanak és bemutassanak egy komplex alkotói programot. Az ösztöndíj elnyerése nemcsak támoga-

tást jelent, hanem szakmai értékmérést és egyre inkább piaci lehetőséget is.

A Moholy-Nagy László Formatervezési Ösztöndíjat a Magyar Formatervezési Tanács (MFT) elődin-

Albert Virág:
A Kőbányai
Porcelángyár tereinek
átalakítása. Kivitelező:
Blum & Wolf /
Virág Albert:
Re-designing the spaces
of the Kőbánya
Porcelain Factory,
Budapest.
Manufacturer:
Blum & Wolf
[2014]



Fotó: Albert Virág



**Börcsök Anna: NETCKLACE. A hálózati kommunikáció és az ékszer kapcsolata. Kivitelezők: Pánczél Bt., Orsó 95 Kft.
/ Anna Börcsök: NETCKLACE.**

**The link between network communication and jewellery.
Manufacturer: Pánczél Ltd., Orsó 95 Ltd.**

[2014]

tézményének kezdeményezésére három minisztérium alapította. Jelenleg a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának (SZTNH) égisze alatt működő MFT gondozza és aktívan fejleszti. „Érték lett a hagyomány, letisztult az emberközpontú szemlélet iránti igény, és cél a piacositás is” – foglalta össze Bendzsel Miklós, az SZTNH és az MFT elnöke a több mint negyedszázada létrehozott designösztöndíj feladatát. A Kozma



Fotó: Bak Zsolt, Járdány Bence

**Kővári Zsófia: Porcelánszerviz formapark. Kivitelező: Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. / Zsófia Kővári: Porcelain dining service form park. Manufacturer: Herend Porcelain Manufactory Plc.
[2014]**



Fotó: Bak Zsolt, Járdány Bence

Borsa Aliz: Madárka, madárka. A madár motívuma a magyar népművészetben, oktatási segédanyag általános iskolák számára. Kivitelező: Borsa Aliz, TCN Sign Stúdió, Madi Nyomdaipari Kft. / Aliz Borsa: Little Bird. The bird motif in Hungarian folk art. Educational supplementary material for primary schools. Manufacturer: Aliz Borsa, TCN Sign Studio, Madi Printing Ltd. [2014]

Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat jelenleg az Emberi Erőforrások Minisztériumának megbízásából a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. gondozza.

A Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. konkrét feladat kiírásával csatlakozott a programhoz, 2013 óta pedig ösztöndíjat is finanszíroz. Mind a két ösztöndíj esetében az ösztöndíjbizottság a magyar tervezőművészet legjelesebb alkotóiból áll, akik véleményét nemcsak szakmai múltjuk, hanem az iparral való élő kapcsolatuk is hitelesíti. A két ösztöndíj mind a támogatott programok, alkotók, mind pedig a lebonyolítás szervezettsége, sajtója és prezentációja szempontjából minden tekintetben megfelel a nemzetközi elvárások színvonalának.

Az Iparművészeti Múzeum ad otthont a kiállításoknak – ez a hagyomány egyben a múzeumnak a magyar kortárs design iránti elkötelezettségét bizonyító egyik reprezentatív programja.

A szakma számára e két ösztöndíj a kreativitás konkrét, a piaci környezet által is értékelt projektjeit jelenti, és egyidejűleg dilemmákkal szembesít. A változás vajon fejlődés-e, az útválasztások vajon a design



Fotó: Kovács D. Barna

Kovács D. Barna: Térformulátor, léptékeken átívelő művészeti kutatáshoz és építészeti archetípusok vizsgálatára / Barna Kovács D.: Space Formulator. Art and architectural archetype research spanning scales [2014]

életminőséget javító és humánus céljait szolgálják-e a kulturális közegben és a piaci gyakorlatban? Az ösztöndíj gondozói és a részt vevő cégek a fiatalok támogatásával szabadságot és lehetőséget adnak a teremtő erőnek. Intézményi, illetve piaci rangjuk által szélesre tárják a kísérleti műhelyek ajtaját a valóságos megmérést megelőzően. Konkrét gazdasági és piaci modellt kínálnak az ösztöndíjasoknak, így az egyéni alkotások természetes alkotói közege lehet a gazdaság, a kizárólag a saját szabályaihoz igazodó piac, valamint a kapcsolatteremtés az ipar minél több cégével, befektetőjével – a hazai gazdasági környezet javát szolgáló.

A piaci szereplők és a fiatal tervezők közvetlen együttműködése a gazdaság eminens érdeke: magas szellemi-tervezői színvonalú, piacképes termékeket állítanak elő egy komplex szemléletű rendszerben, amelyben a tervező átlátja a teljes termékfolyamatot az ötlettől a gyártáson át a marketingig, az értékesítésig, és a termék teljes életútjáért felelősséget tud vállalni.



Fotó: Borsa Aliz

A magyar hagyományok inspiratív ereje és a nemzeti kultúra iránti felelősség az alkotók számára egyéni művészi reflexió – az intézményrendszer számára pedig megtisztelő kötelezettség. A szakmai ösztöndíjak lehetővé teszik, hogy az újabb nemzedékek szervezen kapcsolódhassanak az elődök által képviselt színvonalhoz, és méltó módon megfeleljenek önmaguk tehetségének és a nemzetközi kihívásoknak.

E két ösztöndíj és a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. – mint együttműködő támogató – az egész hazai ipari, gazdasági és kulturális intézményrendszer számára példát mutat. Az értékmegőrzés és értékteremtés korszerű formáit, módszereit a fiatal tervezők támogatásával lehet csak megtalálni. Az alkotásokba fektetett szakmai bizalom és anyagi támogatás által létrejött projektek, termékek és kapcsolatok eredményeiről évtizedek óta gyűlnek a tapasztalatok. Vannak kiugró sikertörténetek, van néhány kevésbé sikeres

program is, de az ösztöndíjaknak a nemzeti kultúrában és a szakmai fejlődésben betöltött pótolhatatlan szerepe nem szorul bizonyításra.

A szakmában csak kicsit is jártasak, illetve a kortárs design iránt érdeklődő művészetbarátok számára már a kiállító művészek nevének felsorolása is garancia az ösztöndíj-kiállítás színvonalára. A komplex programok bemutatják a tervezői képességeket, az értékpreferenciákat. A technikai kivitelezés és a tudatos anyaghasználat mellett mégis a legfontosabb a téma, illetve azon belül is az egyes tervezői problémák között az alkotás során létrejött, nagyon magas szintű szellemi felkészültséggel folytatott dialógus. A gondolkodás, a probléma-központúság a tudatos tervezői magatartás színvonala a gazdasági élet és az ipari fejlesztés konkrét feladatai után kiált. A kortárs magyar design hazai gazdasági beágyazottsága távolról sem megfelelő, az ipar kevés technológiai vagy innovációs



Kozma Lajos- és Moholy-Nagy László-ösztöndíjasok című kiállítás (részlet).

A Kozma Lajos kézműves-iparművészeti ösztöndíjasok munkái / Reporting exhibition of the László Moholy-Nagy Design Grant and the Lajos Kozma Crafts and Design Grant holders (detail). Works by Lajos Kozma Crafts and Design Grant holders

Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2015 / Museum of Applied Arts, Budapest, 2015

Kozma Lajos- és Moholy-Nagy László-ösztöndíjasok című kiállítás (részlet).

A Kozma Lajos kézműves-iparművészeti ösztöndíjasok munkái / Reporting exhibition of the László Moholy-Nagy Design Grant and the Lajos Kozma Crafts and Design Grant holders (detail). Works by Lajos Kozma Crafts and Design Grant holders

Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2015 / Museum of Applied Arts, Budapest, 2015



Fotó: Friedrich Krisztina / Iparművészeti Múzeum, Budapest



Fotó: Friedrich Krisztina / Iparművészeti Múzeum, Budapest

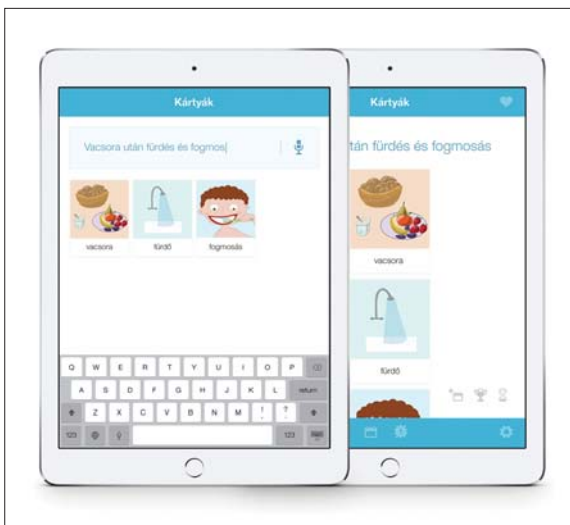
feladathoz kér fel fiatal tervezőket. A nemzetközi gyártás és marketing által sikeressé vált magyar tervezők mellett remélhetőleg a hazai ipar hamarosan

sokkal több figyelmet szentel majd a hazai designereknek.

A Moholy-Nagy László- és a Kozma Lajos-ösztöndíj hosszú évek óta bizonyosság és példa a kortárs magyar design értékeire és színvonalára.

CSEH BORBÁLA
művészeti író

Bogdán Viktória:
Gubbio, autizmussal
élők számára készült
applikáció Ipad-re.
Vizuális segédeszköz.
Kivitelező: Gubbio,
Stelkovics Zsolt
(UX/UI Design) /
Viktória Bogdán:
Gubbio.
Ipad application,
visual aid for those
living with autism.
Manufacturer: Gubbio,
Zsolt Stelkovics
(UX/UI Design)



Fotó: Bogdán Viktória, Stelkovics Zsolt

(Kozma Lajos- és Moholy-Nagy László-ösztöndíjasok. Iparművészeti Múzeum, Szürke Terem, Budapest, 2015. március 12–május 10. 2014. évi Kozma Lajos kézműves-iparművészeti ösztöndíjasok: Balla A. Benjamin, Ducsai Judit, Fazekas Endre Ferenc, Herényi Blanka, Kontor Enikő, Koós Daniella Éva, Sármán Nóra, Simon Viktória, Tramontini Dóra és Varga Dóra. 2014. évi Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíjasok: Albert Virág, Bogdán Viktória, Borsa Alíz, Börscsök Anna, Kovács D. Barna és Kővári Zsófia.)

A Moholy-Nagy László ösztöndíjasok munkáiról készült fotókat az MFT bocsátotta rendelkezésünkre.



Fiatal magyar tervező sikere az idei Heimtextilen

Szirmay Zsanett Soundweaving projektje

■ Heimtextil Frankfurt – a textilesek Mekkája. A frankfurti vásárra látogatni mindig különleges élményt jelent, hiszen ez a mamutrendezvény az 578 ezer négyzetméteres területével maga a megtestesült csoda ebben a hatalmas metropolisban, egy önálló képződmény, város a városban. Mindez Németország szívében, tíz kiállítási csarnokkal, két konferenciaközponttal, 21. századi infrastruktúrával, csodálatosan kiépített közlekedéssel – nem véletlenül tartják számon a világ második legnagyobb vásáraként. Az évszázadok óta fejlődő, változó Messe Frankfurt mai,

21. századi arculatának kialakításában olyan neves építészek működtek közre, mint Helmut Jahn, Oswald Mathias Ungers és Nicholas Grimshaw.

Az év első kiállítását tradicionálisan a textiles szakma rendezi. Ekkor mutatják be az üzleti világ képviselőinek – a világ minden tájáról ideseregülő tervezők és gyártók – a legújabb trendeket megtestesítő kollekcióikat. Ezen a vásáron megjelenni, részt venni rangot és elismertséget jelent, és egyben nagy lehetőséget is a sikerhez vezető, egyáltalán nem könnyű úton.



Szirmay Zsanett:
A Soundweaving projekt
installációja eredeti
kézi hímzéses terítővel
(részlet). Zenei
társalkotó: Tárkány-
Kovács Bálint /
Zsanett Szirmay:
Soundweaving project:
Installation with
original hand-
embroidered table-cloth
(detail).
Co-creator of music:
Bálint Tárkány-Kovács

Szirmay Zsanett:
Zengőfésűs
 zeneszerkezet lyuk-
 szalagra lyukasztott
 dallamhímzéssel,
Soundweaving projekt.
Zenei társalkotó:
Tárkány-Kovács Bálint /
Zsanett Szirmay: Punch
card comb music player
for tune embroidery.
Soundweaving project.
Co-creator of music:
Bálint Tárkány-Kovács



Fotó: Fővényi Sándor / MOME

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) textiltervező tanszékének kilenc évvel ezelőtt nyílt először lehetősége arra, hogy a szakvásár Campus at Heimtextil szekciójában megjelenjen, ott, ahol az európai designegyetemek számára biztosítanak kiállítási lehetőséget. 2015-ben Révész Eszternek és Benczúr Emesének, a textiltervező tanszék oktatóinak vezetésével Szirmay Zsanett mesterképzéses másodéves hallgató, a *Soundweaving (Hangöltés)* projektjével, és Papp Zsófia mesterképzéses elsőéves hallgató, valamint Vargha Balázsnak, a tervezőgrafika tanszék oktatójának irányításával Tóth Lilla alapképzéses másodéves hallgató vett részt. Az árusítóstandon a hallgatók terveit prezentálják, ezúttal körülbelül háromszáz tervet vitt a textiltervező tanszék, és mintegy száz tervet a tervezőgrafika tanszék. Az anyaggal közel húsz cég érdeklődését sikerült felkelteniük, közülük is kiemelkedett a Schlossberg Switzerland, a Val-

Szirmay Zsanett:
Lézervágott
 hímzésminták,
Soundweaving projekt.
Zenei társalkotó:
Tárkány-Kovács Bálint /
Zsanett Szirmay:
Leser-cut embroidery
patterns.
Soundweaving project.
Co-creator of music:
Bálint Tárkány-Kovács
textil alapú vetex,
egyenként:
250x90 cm / textile-
based vetex,
250x90 cm each



Fotó: Fővényi Sándor / MOME

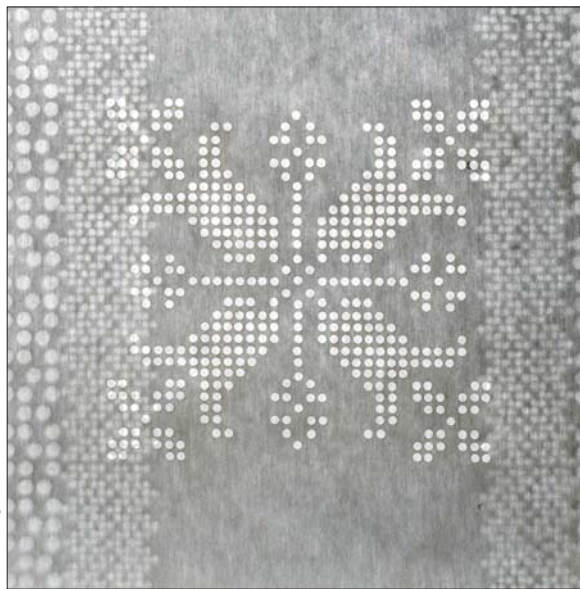
dese Weavers, a Balsan Surfaces Textiles, valamint a Cazitex.

Természetesen egy ilyen eseményen a kapcsolat-építés mellett nagyon fontos a társintézmények közelebbi megismerése is. Az idén 15 egyetem kapott kiállítási lehetőséget, amelyek közül a MOME több intézménnyel is jó kapcsolatot ápol (például Finnországból rendszeresen fogad vendégtanárokat).

A magyar kiállítás legizgalmasabb anyagát Szirmay Zsanett *Soundweaving* projektje jelentette, amelynek lényege egy lyukkártyás zengőfésűs zenelejátszóra átirtn, a magyar népi hímzésekől ismert, tradicionális keresztzemes minta és annak hangi leképzése. Az alkotás fehér „csipkái”, könnyed játékossága, „rokokó” bája és csilingelő dallamai tipikusan női világot képviselnek. A zenedoboz szalagjaihoz a keresztzemes mintát maga az alkotó lyukasztotta. A lyukszalag maga a kotta. A minták alapjául párnákon és ingeken fellelhető, bukovinai székely, kalotaszegi és magyarországi népi hímzések szolgáltak. A *Soundweaving* minden érzékszervet megmozgat, és interakcióra készlet. A népművészet, a design és a zene határterületeit ötvöző projekt többféle médiumot használ, egyszerre több síkon is kommunikál. Egyidejűleg tartozik az



Fotó: Fővénny Sándor / MOME



Fotó: Fővénny Sándor / MOME

analóg és digitális világhoz, amikor a kézzel készült hímzések lézervágott minták alakjában kapnak új értelmet. Ugyanakkor a vizuális világ auditív módon jelenik meg benne, illetve a zene grafikai karaktere jut szerephez a dallamsorok felépítésében.

Szirmay Zsanett frankfurti előadása során az érdeklődők szembesülhettek a projekt létrejöttének „kulisszatitkaival” is, a kiindulóponttól a kivitelezésen át a megvalósulásig. Szirmay Zsanett elmondta, hogy a szövőműhelyben dolgozva felkeltette érdeklődését a szövőgépekhez használatos lyukkártya és annak mintázata. Gyerekkori emlékei alapján arra jutott, hogy a lyukszalagos verkli is hasonló elven működött. Korábbi éveiben néptáncosként tradicionális, magyar, hímzett ruhákat viselt. Mindezeket továbbgondolva arra volt kíváncsi, vajon milyen lehet a keresztzemes



Szirmay Zsanett: Lyukszalagra lyukasztott dallamhímzés, Soundweaving projekt. Zenei társalkotó: Tárkány-Kovács Bálint / Zsanett Szirmay: Punch card tune embroidery. Soundweaving project. Co-creator of music: Bálint Tárkány-Kovács



**Szirmay Zsanett: Lyuk-
szalagra lyukasztott
dallamhímzés,
Soundweaving projekt.
Zenei társalkotó:
Tárkány-Kovács Bálint /
Zsanett Szirmay: Punch
card tune embroidery.
Soundweaving projekt.
Co-creator of music:
Bálint Tárkány-Kovács**

minta hangja. A keresztszemes minta is felfogható pixeles mintaként. Egy keresztszemet hozzárendelt a kottán egy hanghoz. Jelen esetben a kotta a lyukszalag lett. Kodály Zoltán szerint a „dó” egy relatív fogalom, így a művésznő a hangzás szerint döntötte el, hol helyezkedik el a kezdőhang, és honnan kezdi el lyukasztani a mintát. A hímzések a transzformáció során lézervágott vetextextilekké, a keresztszemes minták pedig dallammá alakultak. Szirmay Zsanett szerint a zeneszerzés elveiben hasonlít a textiltervezéshez. Mindkét területen létezik egy alapmotívum, tükörfordítás, rákfordítás és rák-tükörfordítás. Ezekkel játszott a kombináció során, amiben Tárkány-Kovács Bálint zenész, zeneszerző segítette. A hímzésminták

tanulmányozása során azt tapasztalta, hogy más népek mintavilágában is megtalálhatóak hasonló geometrikus motívumok. A frankfurti hallgatóságot elsősorban a projekt tisztasága és komplexitása fogta meg, amellet, hogy az alapötlettől el voltak ragadtatva.

A Magyarországról jött újságíró számára izgalmas érzés volt a Heimtextil minden elképzelést felülmúló, gazdag kiállítási anyagában Szirmay Zsanett egyedi hangvételű, friss, különlegesen szép és ötletgazdag anyagával találkozni.

BORSOS KLÁRA
újságíró

(Heimtextil 2015. Messe Frankfurt, Frankfurt am Main, 2015. január 14–17.)

**Szirmay Zsanett:
Lézervágott
hímzésminták,
Soundweaving projekt.
Zenei társalkotó:
Tárkány-Kovács Bálint /
Zsanett Szirmay:
Leser-cut embroidery
patterns.
Soundweaving projekt.
Co-creator of music:
Bálint Tárkány-Kovács
textil alapú vetex,
egyenként:
250x90 cm / textile-
based vetex,
250x90 cm each**



Fotó: Fővényi Sándor / MOME

Sejtelmes kertek

Kókay Krisztina textilművész kiállítása a Fészek Galériában

■ Legutóbb, 2014/2015 fordulóján, december–januárban a budapesti Fészek Galériában mutatta be képeit *Régi kert* címmel a textilművész. Évek óta kialakította egyéni stílusát és technikáját: a fehér alapszín többféle árnyalatából gondosan kiválasztott vázson vagy selyem alapanyagra speciális festékanyagú, fekete színű tollal rajzolja kompozícióit. Általában is csak rajzol. Azaz apró milliméternyi vonalakból építkezik. Talán még a fekete szín is változatos, de az biztos, hogy a vonalak vastagsága–vékonysága szintén része a gondolatmenet lassan kirajzolódó feltárulásának. A művek mint különös álombeli képek jelennek meg. A finom hálószerű rajzolatok lebegő érzéseket sugallnak. Az első rátekintésre önmagában egységes egészet mutató kompozíciók azonban hatalmas szívóha-

tást keltenek: szinte érzékelhetően csendes létükkel sugallják, hogy elkerülhetetlen a „beljük merülés”. Ez a feszültség azonban nem kényelmetlen, sőt. Minél beljebb jutunk a művész labirintusába, annál több csoda felejteti el a kívül hagyott világot. Titkos utak derülnek fel előttünk, amelyek, mint rafinált kereszt-rejtvények, egyre jobban csábítanak a további barangolásra, remélve a megfejtést. De aztán egyre több és több mezőben találjuk magunkat, és nemhogy kilépni a művész „hálójából”, hanem egyre beljebb, följebb vagy alább haladunk, már nem is fontos ott benn a pontos irány. Elszáll a belebonyolódás félelmének kényszerű érzése. Inkább valamiféle könnyed bolyongás parttalansága kábít el a pazarul feltáruló részletekben elmerülő szemlélődésünk során. Közben vá-

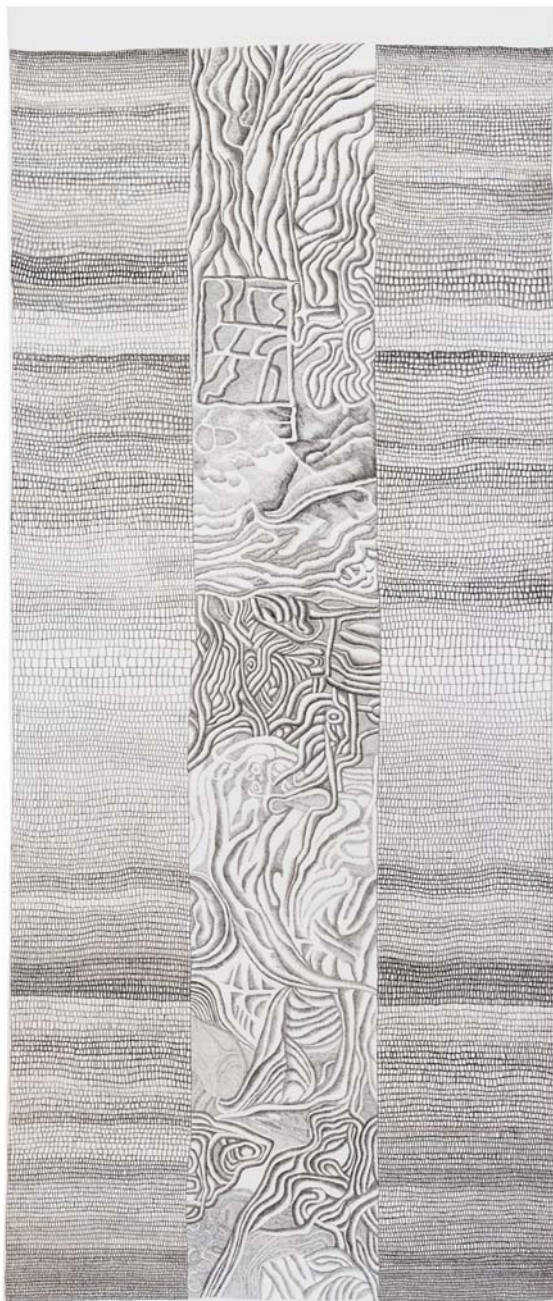


Fotó: Áment Gellért

Kókay Krisztina:
Régi kert (részlet) /
Krisztina Kókay:
Old Garden (detail)
[2013]

Kókay Krisztina:
Régi kert /
Krisztina Kókay:
Old Garden
[2013]

festett, rajzolt textil /
textile, painted, drawn
[320x137 cm]



Fotó: Áment Gellért

ratlan útelágazások, kisebb-nagyobb vonalak alkotta finom lépték- és ritmusváltások vezetnek „valamerre”, mintha hatalmas tengernyi mélységben lennénk, s a víztömeg lassú hullámaiban ringatna egy láthatatlan, mégis valóságos erő bennünket. Ez a művekbe alá- és belemerülés a lélek ritmusa. Kókay Krisztina megsejteti velünk a lélek létező valóságát. Bolyongásai – hiszen ő maga húzza apró vonalkáinak ezernyi fonalhálóját az előtte fekvő, érintetlen hófehér felületre – egyszer csak konkrét gondolattá válnak. Ezek pedig a valahonnan valahová eljutás küzdelmeiről, a megtöretés fájdalmairól, a tévelygések bizonytalanságairól, az út vagy utak megtalálásairól, netán felfelé vezető, vagy valamivel összekötő egyetlen *út* bizonyosságáról szólnak. A *Régi kert* emlékképeihez, mintegy folytatásaként kapcsolódik a *Nagyapám emlékére* című kompozíció. Az *1956–2006* című, erőteljes vonalazottságú tusrajz közepén markánsan húzódó törésvonal drámaian örökíti meg a magyar 1956-os forradalom 50. évfordulóján megtapasztalt, ugyancsak történelemmé vált, el nem felejtendő társadalmi szakadás pusztító emlékét. A költői fantázia örök tárgyaként megemlézett Holdról Kókaynak is van elképzelése. A *Hold titkai* című ceruzarajza több szempontból is figyelemre méltó. Egyrészt a leheletfinom ceruzarajz vonalaival érzékelteti a valójában örök „elérhetetlenséget”, miközben a textilművész tapasztalatával könnyedén kezelt, lágy fonatokból komponált holdfelszíni kavargás barátságos, szelíd, szinte rokoni közegbe hozza az emberi vágyak egyik titokzatos tárgyát. A korábban kárpitokat is tervező, eredetileg nyomott-textil-technikával dolgozó művész selyem- vagy vászonanyagra aprólékos munkával, kézzel rajzolt, hatalmas méretű textilgrafikáival vált utánózzhatatlanul egyedi kézművessé, és sohasem egyszerű, végtelenül bonyolult kompozícióival a költők szavakon szárnyaló gondolatvilágának szellemi társává. Igen szép panorámaképet kaphatunk a 2004-ben összeállított reprezentatív albumából, pályatársainak róla alkotott véleményeiből. Aba Novák Judit, Husz Mária, Jóry Judit, Wehner Tibor, Szeifert Judit, P. Szabó Ernő, valamint az esztergomi közös szülőváros okán is szellemi rokon Prokopp Mária művészettörténészek, valamint Feledy Balázs, Kondor Katalin újság- és művészeti írók álta-



Kókay Krisztina: 1956–2006 /
Krisztina Kókay: 1956–2006
 [2006] *papír, tusrajz /*
paper, India ink
 [100x70 cm]

→
Kókay Krisztina:
Nagyapám emlékére
1914–1918 /
Krisztina Kókay:
In Memory of
My Grandfather,
1914–1918
 [2014]
festett, rajzolt textil /
textile, painted, drawn
 [180x137 cm]



Fotó: Neumann Ildikó

lában az esztétikum szempontjából méltatták művészetét. De alkotói szempontból talán még érdekesebbek a művészt tisztelő művésztársak, így Somogyi Győző festő- és grafikusművész, Kő Pál szobrászművész vagy Jánossy György építész meglátásai. S hogy gondolkodásmódja mily közeli a szavak mestereiéhez, arra példát szolgáltatnak Domokos Mátyásnak, Szakolczay Lajosnak, Szabó Magdának és Oláh Jánosnak, jeles magyar íróknak a művész alkotásai által ihletett gondolatai. Jó évtizeddel ez után Kókay Krisztina, a Magyar Művészeti Akadémia méltán tisztelt rendes tagja úgy érezte, hogy ismét az ihlető szavak egyik jeles mesterét kéri fel a fészek galériabeli kiállításának megnyitására. Ágh István költő, a maga csendességében rokon szellemi társ 2014-ben így látta és láttatja ezt: „Ebben a művészetben minden megtörténik a vonallal, megnyúlik, görbüli, törlik, alakká, körré, négyzetté változik, egy megfajlásra váró írás betűit rejt, s mint alkotóelem az alkotó akarata, lelkiállapota szerint veszi föl kifejezési formáját. Míg a művek organikus szerkezete nyilvánvaló, eszembe jut a raportált minták tervezése, az önismétléssel gyarapodó nyomott anyag folyamata, amely a visszacsatoló önszabályozásra épül, Kókay Krisztina művészetében meg olyan neveket kap, mint: Egy darab kő, Fájdalom, Türelem, Kötelek, Találkozás, Feltámadás. Csak a sejtek és kristályok önmegvalósítása lehet annyira precízen aprólékos, szabályosan szabálytalan. Mintha az evolúciót modellezné az alkotásban. Akár a lassan készülő gobelin, ahogy az élő szervezet nő, olyan lassan, türelmesen és precízen, állandósított ihlettel készülnek művei, miközben uralkodik az időn, miképpen az idő uralkodik rajta.” A költő tisztán gyöngyöző szavai után azonban, úgy vélem, még idéznem kell Kecskés Ágnes textilművésznak, a művész egy másik régi barátjának a szavait, aki meglátván Kókay legutóbbi, a szombathelyi 2015. évi Textilművészeti Triennáléra készült, *Hadak útján* című óriási művét, azt mondta: „Olyan, mint egy gregorián ének”. Lám, az alkotó elérte célját, mert titkokat rejtő művészete méltó megértőkre talált.

DVORSZKY HEDVIG
művészettörténész

(Kókay Krisztina *Régi kert* című kiállítása. Fészek Művészklub – Galéria, 2014. december 2. – 2015. január 2.)



Szín-arany

E. Szabó Margit textilművész kiállítása a Vigyázó Sándor Művelődési Házban

■ A textilművészet átalakulásának vagyunk tanúi. Nemcsak avval, hogy évtizedek előtt a textil kilépett a térbe – térfoglaló gesztusában megannyi modern elem –, hanem azzal is, hogy kezdett megszűnni a klasszikus anyag, a gyapjú egyeduralma. Még azok is, akik megmaradtak a szövőszék mellett, ügyes applikációval felületkiegészítő – borzoló, izgató – elemként szívesen használtak egyéb anyagokat: fémeket, üveget,



Fotó: Molnár Géza

Fotó: Molnár Géza



fát, papírt, csontot. Textiljük, mert az „idegen” anyagok a díszítésen túl – nem elhanyagolható funkció – szerkezeti elemként is működtek, ezzel gazdagodott.

Nem beszélvén arról a forradalmi átalakulásról, amelynek révén a hajdani, síkhoz szokott műtárgy „szoborrá” vált. Akár papírszoborrá is. A textilművészből így lett – kényszerből?, az önkifejezés újabb útját járva? – *plasztikai csodák* (E. Szabó Margit mű-

**E. Szabó Margit:
A virágszálak (részlet) /
Margit E. Szabó:
Flowers (detail)**

[2015] *jacquard-kártyapapír; rajz, a teljes méret: 175x150 cm / Jacquard card paper; drawing, full size: 175x150 cm*



**E. Szabó Margit:
Aranylemezek,
installáció /
Margit E. Szabó:
Golden Plates.
Installation**

[2014] *papír; fa, CD-lemez, bakelitelemez, rajz (filctoll, lakkfilc, zselés toll) / paper; wood, CD, bakelite disc, drawing (felt, lacquer felt, gelly pen)*



**E. Szabó Margit:
Aranymadaram (részlet)
/ Margit E. Szabó:
My Golden Bird (detail)**

[2015] *jacquard-kártyapapír; rajz, a teljes méret: 235x160 cm / Jacquard card paper; drawing, full size: 235x160 cm*

veire nagyon is illik eme műfajmegjelölés) megalkotója. Pontosabban olyan komplex, nem egyszer az installációban kiteljesedő megjelenítési mód művelője – ha szelídsége nem tiltaná, azt is mondhatnám, hogy aktív harcosa –, amelyben kép (grafika, festmény)

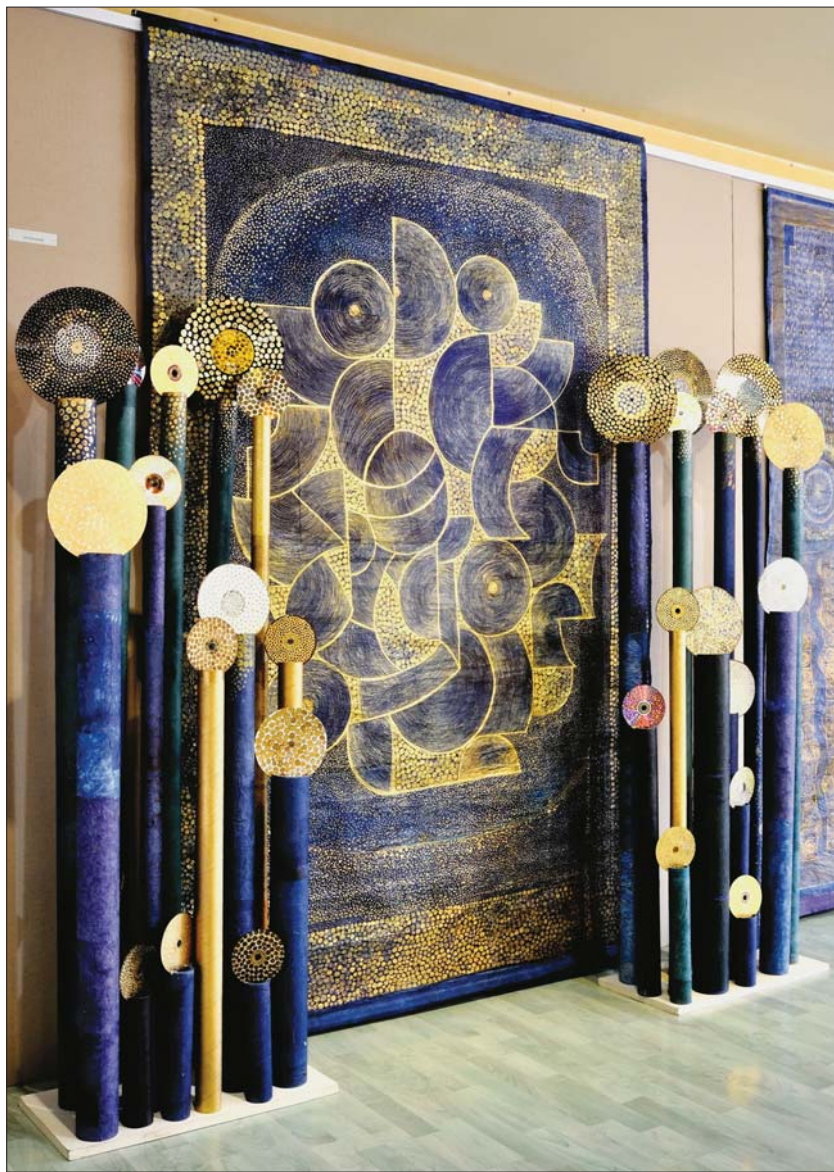
és szobor (henger, gömb) mint látványelem együtt hat.

Magyarán, *izzó* megjelenése csaknem katarzist szül. Szépségében ott a bravúros rajztudás, nem kevésbé a műveltségélményt szinte érzéki modulációvá tevő *én-megvallás*. A teremtés ebben a fölfokozott állapotban kultikus ünnep. Csaknem szakrális tevékenység. Ég és föld viharát „angyalkarok” koszorúzzák, s ez az az ideális mező – egy kis megengedéssel, a lélek kiáradásának a terrénuma –, amely az alkotót a szépben megjelenő igazság kimondására ösztönzi. Méghozzá oly módon, hogy a személyiség tisztító tüze – mindig csak az igazat! – akkor is lássék, ha a történelmi korokat megidéző motívumvilág kedélye vagy gubanca eltakarja (noha ez az eltakarás csak látszólagos) az építkezés lendületét.

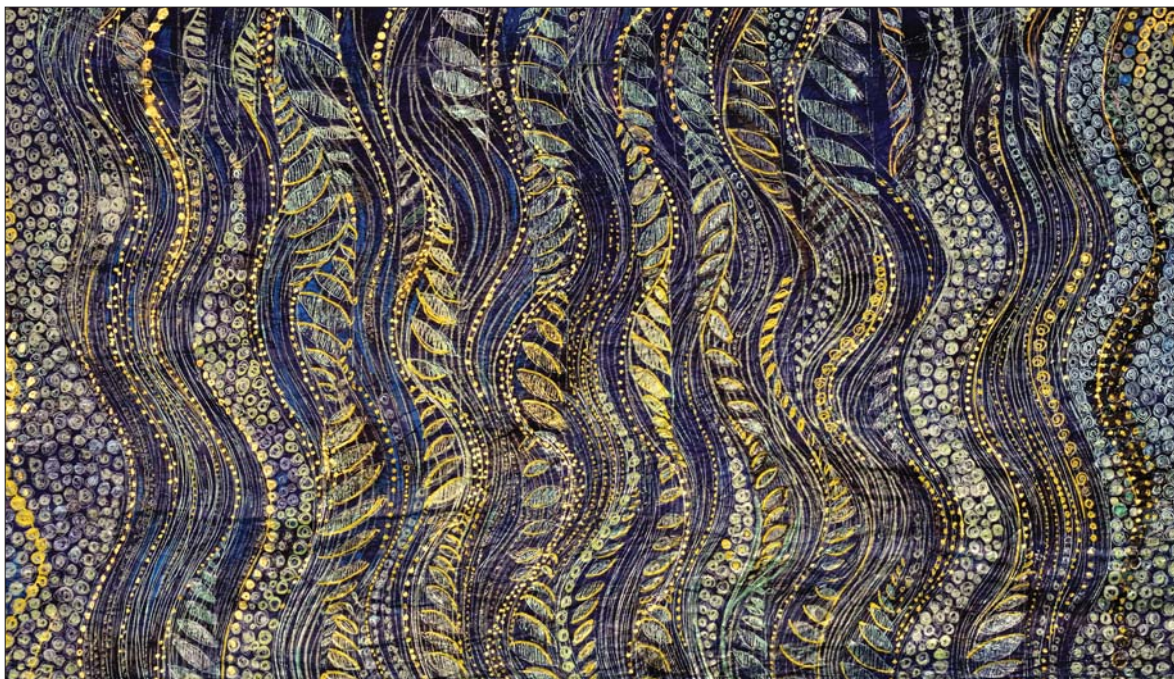
Lehet, hogy sokak szerint az E. Szabó Margit-i teremtésünnep (korok, szépségeszmények, fájdalmak és divatok modern életérzéssé való transzponálása) csupán illúzió, de a művész mindennél jobban hisz életfilozófiájában. Hiszen a tárlat címének felszökő, legalább kétféle módon értelmezhető *Szín-arany* nemcsak a szín (mi több, az érzelemskála!) variációs bőségéről ad hírt, ám a világot meghódító (ugyanakkor, sajnos, maga alá teperő) arany mint gazdagság érték voltáról is.

Ebben a tüneményes, kétfelől is a horizont tágaságát nyújtó értelmezésben a kiállítás legfantasztikusabb installációja (tárgygyűjtése) a ma már klasszikusnak mondható *Királyi lakosztályba*. Amely a kévét kévébe hajtó csigavonalakat rendező „oltárképével” és a szimbólumértékű arany fejű rajzos hengerek mint alattvalók glédába állításával egészen különös hatást kelt – mintha katedrális látnánk. (Vagy messzebből – trónszéket.) Avval, hogy a király és a királyné – a két legnagyobb arany gömböt (fejimitáció) viselő méltóság – magasan kiemelkedik, az invenciózus fakturájú bordűr, jóllehet térbeli eltérés van a háttér és a szereplők között, eme két „harangkondulással” hangsúlyt kap.

Múltba vágyódás? Inkább valaminő, ma már történelminek mondható hangulat megidézése. A művész azért álmódja magát a múltba, hogy az emlékezet sötét-keserű vagy boldogságot rejtő kazamatáiban bo-



Fotó: Molnár Géza



E. Szabó Margit:
A Napra (részlet) /
Margit E. Szabó:
To the Sun (detail)
 [2013] jacquard-
 kártyapapír, rajz,
 a teljes méret:
 154x240 cm /
 Jacquard card paper,
 drawing, full size:
 154x240 cm

lyongván, megtisztulva léphessen elének. Akár modern korunkra ható célzattal is. Az *Aranylemezeket* – újabb installáció – ez élteti: az idő múlásának a fájdalma. Kronosz könyörtelen, hiszen eldobható-eldobandó régi hanglemezeink korongja mi másra figyelmeztetne, mint az elmúlásra. A háttérrel jelentő félkörök, körök kavalkádja előtti henger-emberek tiltakoznak a könyörtelen vég ellen. (A fejeket ezúttal a motivációs bőséggel díszített valódi – bakelit – és papírkorongok adják.)

Nincs ez másképp, már ami a megidézés formáját illeti, a többi installáció – a leleményes tárgye gyűttes-varázslat – esetében sem. A rajzi invencióval (lakk, filc, zselés toll, olajkréta) színesített, a motívumláncolatok megannyi változatát finoman érzéki erővel megjelenítő háttér-kép (amelyet főntebb oltárképeknek neveztem) maga is önálló életet élő képzőművészeti alkotás. A klasszikus tánc érzéki izgalmát – körkörös mámor – jelenik meg a *Bolerón*, amelyet híven ad vissza a szinte eksztázisban lévő filctoll rajzi bravúrra. A *Bronzkor II.* jelképi tágasságú kapuja, ablakszeme, teg-

napi és mai motívumláncolata – amelyet a történelmi meghatározottságon kívül a mítoszi jelképtár (*Biblia* stb.) ugyancsak értelmezés-többlettel ruház föl – szintén *barsógó* mező. Kazettákba vont ezüstsálakkal átszótt érzelemleltár a *Szín-ezüst – Múlt és jelen*. A keleti eredetű motívumláncolata attraktív kovácsoltvas rácsozat illúzióját kelti, amely mögött meghúzódik lényünk tegnapi és mai arca.

Am nem kisebb hatásmechanizmussal bír – a textilművész itt visszatérve alapanyagához a klasszikus szövést választotta – a *Bronzkor I.* fókuszban lévő ház-motívuma, a sugallt istenháza sem. A képekhez csatlakozó papírhengerek, alakok, reneszánsz és mai figurák *őrt állása* – ki-ki a maga szimbólumsúlyával, értelmezési körével – teljessé teszi a valóságban túli álom látványát.

A jobbára jacquard-papír megdolgozásának izgalmat s a faktúra gazdagságát önkéntelenül a lyukkártya felületének apró „kráter-rendszere” s az azt körüljáró toll expresszív lendülete adja. A művész ezt a különleges papírt használja önálló táblaképeinél és többnyi-



E. Szabó Margit:
Boleró, installáció
(részlet) /
Margit E. Szabó:
Bolero. Installation
(detail)

[2010] jacquard-
kártyapapír; rajz /
Jacquard card paper;
drawing

re installációinak háttér-grafikáinál is. Természetesen technikai bravúr nélkül az alapanyag, végső soron a látványt hordozó papír-karton megtalálása mit sem érne. Mert hogy *A virágszálakat* olyannak lássuk – elbűvölőnek –, mint amilyenek az alkotó szánta, ahhoz a kivételes rajztudáson kívül a mítoszi alázattal

továbbadott ismeret, és a sokatmondó hölgy-hármas (három grácia, három papnő, három palástot-tüllruhát magára öltő Földanya) bennünk visszacsengő szimbólumgazdagsága is kell. Mindhárman virágtengerben állván a saját létükből fakadó organikus lét boldogságát hirdetik.

Az ég felé magasodó lajtorja fontosságát és a rajta lépkedő megigazulását közvetíti elemi erővel az *A Napra*. A motívumvilágában vertikális hullámzású karton – kisugárzása ugyanaz, mint az *Aranymadaramnak* – szinte szakrális erővel (amelynek komolyságát a gyónás adja) húzza a magasba a megtisztulni készülő áldozatot. Igaz, miként a rajzos példatár meséje közli, a hínár – gomolygó létünk mocsárosa – visszahúzhat, ám aki a fényre kívánczik, azt mágneses erővel vonzza magához a *világosság*, vagyis az élő és élettelen *éltető* világa, a Nap.

SZAKOLCZAY LAJOS
irodalomtörténész, műkritikus

(E. Szabó Margit *Szín-arany* című kiállítása. Vigyázó Sándor Művelődési Ház – Ballonyi Galéria, Budapest, 2015. január 24–február 20.)



E. Szabó Margit:
Aranylemezek,
installáció (részlet) /
Margit E. Szabó:
Golden Plates.
Installation (detail)

Juhász Árpád- emlékkiállítás a Gödöllői Iparművészeti Műhely Alkotóházában

■ A Gödöllői Iparművészeti Műhely Alkotóháza, amely 1999-ben Remsey Jenő művészetét mutatta be, majd 2001-ben Körösfői-Kriesch Aladár vázlatrajzaiból, 2003-ban Nagy Sándor életművéből rendezett tárlatot, ezt követően 2007-ben a gödöllői szövőműhellyel közösen rendezett centenáriumi kiállítást, ezúttal a zombori születésű Juhász Árpád (1863–1914) gödöllői festő- és iparművész emlékkiállításának ad otthont.

Születésének 150. és halálának 100. évfordulója kínálta alkalmat arra, hogy Juhász Árpádot, a gödöllői művésztelep alkotójaként számon tartott művészt bemutassuk a művészet iránt érdeklődőknek. A Szabadkai Városi Múzeum és a Gödöllői Városi Múzeum szakembereinek összefogásával egybeesett az újvidéki (Novi Sad) Forum Könyvkiadó könyvkiadási szándéka, így az eddigi kutatásokra építve monográfiával és kiállítással reprezentálhatjuk a művészt.

Juhász Árpád a zombori gimnázium elvégzése után, 1879-ben a budapesti Mintarajziskolában kezdett tanulni, de az iskola elvégzése, valószínűleg anyagi nehézségek miatt, akkor nem sikerült. 1880-ban visszatért szülővárosába, ahol díjnokként dolgozott a vármegye szolgálatában 1886-ig, a jeles filozófussá váló Schmitt Jenő Henrikkel. Ennek a kapcsolatnak köszönhető, hogy Juhász Árpád jelentős részt vállalt a gödöllői művésztelep életfilozófiájának kialakításában.

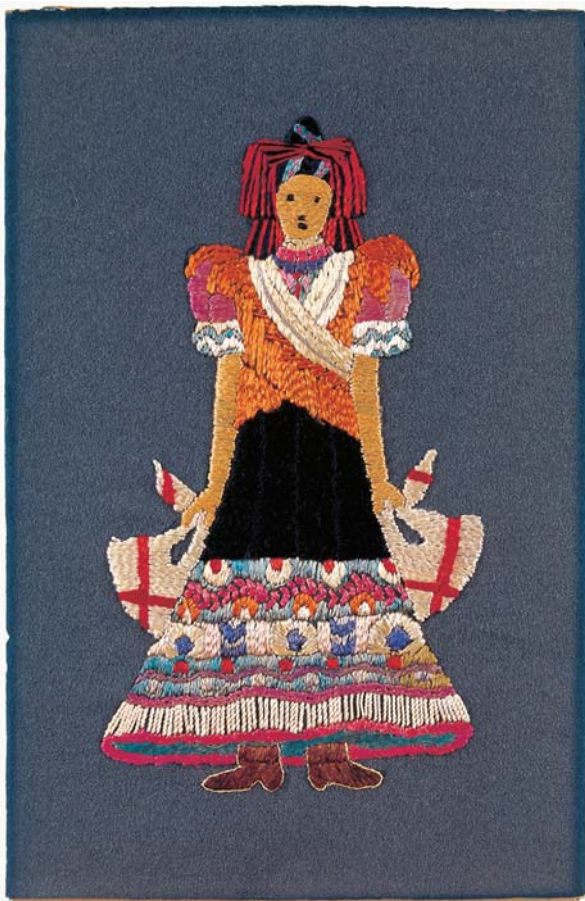
A Mintarajziskolát később Zombor város ösztöndíjasaként végezte el, 1890-ben kapott rajztanári diplomát, majd a mesteriskola festészeti osztályában folytatta tanulmányait, ahol 1894 és 1896 között Lotz Károly növendéke volt. Itt kötött barátságot (Körösfői-) Kriesch Aladárral.

Juhász Árpád 1898 és 1903 között a szülőföldjén élt, tájképeket, portrékat készített. A legújabb vajdasági szakirodalom a Vajdaság egyik első tájképfestőjeként tartja számon.

A művész 1904-ben feleségül vette a nála jóval fiatalabb Omelka Vilmát, akivel egy évig Budapesten, Malonyay Dezsőnél lakott. Innen költöztek 1905-ben Körösfői-Kriesch Aladár hívására Gödöllőre. Juhászék otthonában gödöllői művésztársuk, Toroczka Wigand Ede által tervezett bútorok voltak, amelyeket Inotay László mintaiskolájában készítettek el. A lakást népművészeti függönyök, abroszok, írásos párnák és rúdravalók díszítették. Juhász Árpád gondolkodó alkat volt és kiváló matematikus. Malonyay De-

→
Juhász Árpád: Matyók I–V., fafigurák / Árpád Juhász: Matyó People, I–V. Wooden figures
fa, olaj (Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő) / wood, oil (Gödöllő Municipal Museum, Gödöllő)

←
Juhász Árpád: Matyó menyecske. Kivitelezés: Omelka Vilma / Árpád Juhász: Matyó Bride. Manufactured by Vilma Omelka
posztó, selyem, hímzés (Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő) / felt, silk, embroidery (Gödöllő Municipal Museum, Gödöllő)
[29,5x20 cm]



Fotó: Neumann Ildikó





Juhász Árpád:
A gödöllői Erzsébet
park / Árpád Juhász:
Elizabeth Park
in Gödöllő
olaj, vászon (Gödöllői
Városi Múzeum,
Gödöllő) / oil, canvas
(Gödöllő Municipal
Museum, Gödöllő)
 [30x42 cm]



Fotó: Kresz Albert

zső feljegyezte róla, hogy számos európai nyelvet beszélt, megértette az arabot, olvasott héberül, és eredetiben olvasta Tolsztojt.

Az 1903-as és 1904-es éveket tekintjük a Malonyay Dezső által összefogott néprajzi gyűjtőmunka kezdetének. Ebben a munkában Juhász Árpád is közreműködött. Már korábban is találkozunk művészetében a paraszti élet ábrázolásával, de a Malonyay-féle gyűjtőmunka hatására egész életét a falusi nép életének, ruházatának, munkájának, ünnepeinek, játékainak összegyűjtésére, meghatározására áldozta. Gyűjtötte a régi szokásokat, meséket, mondókat, népi kézimunkákat, faragásokat, edényeket, lerajzolt és följegyzett mindent. Ez a megszállottság meghatározta életét, talán saját művészetét is alárendelte a gyűjtőmunkának. A Malonyay Dezső által szerkesztett *A magyar nép művészete* című sorozatban a legtöbb rajz Juhász Árpád nevéhez köthető.

A Felföld hatott rá legjobban. Festményein, grafikáin és fajátékain egyaránt megelevenedik a matyó nők jellegzetes, harang alakú szoknyája, a höndörgő, a sátoros és csavarintós kendő, a gazdagon hímzett kötény, a surc, és a férfiak horgolt csipkével ellátott, szertelenül hosszú bő ujjú inge. Nála a művészi alkotómunka néprajzi hitelességgel párosult, művein a viseletdarabok és -motívumok valóságghű ábrázolása látható. A művész tudományosnak tekinthető írása, amelynek címe *A matyóviselet dekoratív szépségéről*, a *Magyar Iparművészet* című folyóiratban jelent meg. (XVI. évf. 1913. 190–192. o.) Juhász Árpád pontos, a néprajzkutatóknak is sokat segítő formában örököltte meg a terepen látottakat. Művészi-kutatói alázattal dolgozott. Gyűjtőmunkája ma is használható, annak ellenére, hogy rendkívül értékes jegyzetelése, amelyet gyorsírással végzett, ma már, a gyorsírás egyéni formára alakítása következtében, sajnos nem oldható fel.

Gyűjtőmunkáját felhasználta a budapesti Fehérvári úti iskola falára tervezett falfestményein, ahol a beiszkolázási jelenetek mellett, a *Turódi játék* című falképet is elkészítette. Ennek vázlatát a Gödöllői Városi Múzeum őrzi.

Családja szegénységben élt, ezért az olcsóbb lakhatási lehetőség reményében Gödöllőről a szomszédos



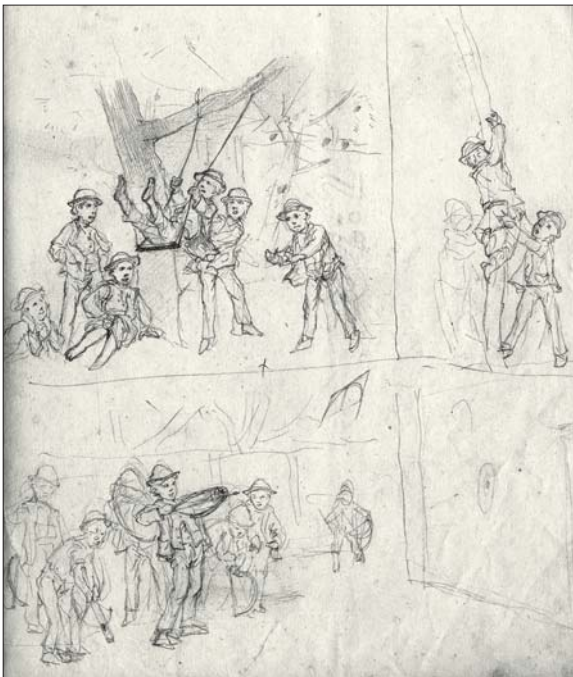
Fotó: Hegedűs Gábor

Pécelre költöztek 1914 tavaszán. Nem sokkal később, 1914. május 30-án, Juhász Árpád meghalt. Özvegy felesége tanítónői állást kapott, és éjjelenként iparművészeti tárgyakat készített, amelyeket főleg külföldön értékesítettek. A család megélhetéséhez több képet el kellett adniuk. Juhász Árpád gyűjteményének nagy részét 1917–1918-ban a budapesti Néprajzi Múzeum vásárolta meg.

A *Magyar Iparművészet* szakfolyóirat a művész halála után így búcsúzik tőle: „*Melegsírvű, finomérzésű művész volt, aki minden apró alkotásában kifejezésre tudta juttatni a szeretetet, amellyel a művészet és a magyarság iránt viseltetett. Ez a szeretet a legdrágább érték, amelyet a magyar kultúra művészfiaiától kaphat s bizonyára igen fájdalmas, hogy ezt az értéket oly birtelen és korán örökre el kellett vesztenie.*” (XVII. évf. 1914. 274. o.)

Juhász Árpád élete folyamán, a korai, Zomborban és Újvidéken megrendezett önálló tárlatok után, elsősorban a gödöllői művésztelep tagjaként szerepelt magyarországi és külföldi kiállításokon. Találkozunk nevével 1906-ban a Nemzeti Szalon grafikai kiállításán, Budapesten. 1908-ban Londonban részt vett a magyar művészeket bemutató tárlaton, melynek kapcsán a *The Studio* című folyóirat a mestert a legjobb grafikusok közé sorolja. Ugyanabban az évben a *Műhely* kiállításán Rippl-Rónai József és Gulácsy Lajos pasztelljei mellett említik munkáit. 1909-ben a Nemzeti Szalonban a gödöllőiek kiállításán, szeptember és október folyamán Juhász Árpád 21 műve volt látható.





Fotó: Tóbiás Csaba Sándor

A művész legjelentősebb bemutatkozása az 1912-es gyűjteményes kiállítás, amelyet a Nemzeti Szalonban rendeztek meg. Említést érdemel szereplése a Művészház kiállításain, ahol grafikái mellett kiemelik mezőkövesdi fa játék babáit is.

A két világháború közötti időszakban Juhász Árpád alkotásai megtalálhatók Szabadkán az 1926-ban alapított Bácskai Múzeum műgyűjteményében. A szülőföld szerepelteti művészt 1948-ban a Zomborban megrendezett *A zombori festők és amatőrök kiállításán*, majd 1952-ben Palicson a *Vajdasági Magyar Képzőművészek Kiállításán*. Szabadkán 1973-ban a *Magyar képzőművészek alkotásai a Vajdaságban 1830–1930* című tárlaton három olajfestménye kapott helyet. Születésének 125. évfordulójára szintén a szülőföld emlékezett 1988-ban, amikor a Szabadkai Városi Múzeum szakemberének kezdeményezésére, a *Magyar képzőművészek alkotásai a Vajdaságban 1830–1930* elnevezésű projekt keretében, a Szabadkai és a Zombori Városi Múzeum közösen rendezett emlékkiállítást tiszteletére.

Juhász Árpád művei Szabadkán 2014 márciusától a Szabadkai Városi Múzeumban, a *Vajdasági Magyar Képtár (1830–1930)* című képzőművészeti állandó tárlaton láthatóak. 2014. szeptember 17. és október 19. között a családban őrzött anyagból szerepeltek alkotásai Pesterzsébeten, a Gaál Imre Galériában, a Kispesti Helikon Kulturális Egyesület *Visszfény – Hommage à Juhász Árpád* című tárlatán, Skoda Eva festőművész rendezésében.

Jelen kiállításunk a Néprajzi Múzeum segítségével, a magántulajdonban lévő és a Gödöllői Városi Múzeumban őrzött művekből válogatva szeretne teljesebb képet adni Juhász Árpád művészetéről.

ŐRINÉ NAGY CECÍLIA
művészettörténész, a kiállítás kurátora

(Juhász Árpád [1863–1914] emlékkiállítása. Gödöllői Iparművészeti Műhely Alkotóháza, Gödöllő, 2015. március 14–május 18. A kiállítás megnyitón bemutatták a *Novi Sad-i újvidéki Forum Könyvkiadó által Juhász Árpád [1863–1914] címmel 2015-ben megjelentetett, magyar-szerb nyelvű monográfiát, amelynek bevezető tanulmányát Őriné Nagy Cecília, a Gödöllői Városi Múzeum művészettörténésze írta, a kötetet Ninkov Kovacev Olga, a Szabadkai Városi Múzeum művészettörténésze szerkesztette.)*



Fotó: Hegedűs Gábor

← **Juhász Árpád: Gyermekjátékok / Árpád Juhász: Children's Games**
papír, ceruza (Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő) / paper, pencil (Gödöllői Municipal Museum, Gödöllő) [22,5x18,5 cm]

Juhász Árpád: Turódi játék. Színvázlat a fővárosi Fehérvári úti iskola freskójához / Árpád Juhász: Game at Turód. Colour sketch for a fresco at the school in Fehérvári Street, Budapest
[1910] olaj, vászon (Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő) / oil, canvas (Gödöllői Municipal Museum, Gödöllő) [41x64 cm]

150 éves a MAK

■ A bécsi Iparművészeti Múzeum – a MAK – (Österreichisches Museum für angewandte Kunst) 150 éves. A megnyitás dátuma 1864. május 12. Az évfordulót három jelentős kiállítással ünnepelték. Az első kettő 2014 júniusában nyílt *Vorbilder – Vom Kunstgewerbe zum Design* (Példaképek – Az iparművészettől a formatervezésig), valamint *Nachbilder – Ausstellungen im Bild* (Emlékképek – Kiállítások képekben) címmel. Mindkettő bezárt 2014 decemberében, hogy helyet adjon a harmadiknak, és egyben a legjelentősebbnek, a kiállítássorozat csúcspontjának: *Wege der Moderne – Josef Hoffmann, Adolf Loos und die Folgen* (A modernizmus útjai – Josef Hoffmann, Adolf Loos és követőik), melyet 2014 decemberében nyitottak meg, és 2015. április 19-ig tartott nyitva.

Josef Hoffmann (1870–1956) és Adolf Loos (1870–1933) a legjelentősebb és egyben legnagyobb hatású alkotói voltak a 19/20. század fordulóján Bécsnek, az egykori Monarchia fővárosának, ahol az a sajátos han-

gú új művészet született, mely konstruktív szemléletével, racionalizmusával a 20., sőt a 21. század formatervezése felé is utat mutatott.

Az újítók közé kell sorolni az egy generációval idősebb Otto Wagnert (1841–1918), aki 1899-ben tanítványait követve csatlakozott a századforduló új stílusát képviselő művészcsoporthoz, a Wiener Secessionhoz, önmagát megújítva építette villáit és tervezte azok modern berendezését. De ő tervezte az U-Bahn megállóinak legtöbbjét, a *Die Zeit* napilap portálját vasból és alumíniumból, vagy a Postatakarékpénztár épületét és teljes berendezését a máig kedvelt Thonet irodai székekkel együtt.

Adolf Loos igen gazdag anyaggal van jelen a kiállításon. Láthatjuk saját lakásának híressé vált hálószbáját, mellette több épületervet, bútorokat, egyéb tárgyakat, többek között a 20. században jelentős bútorgyár, a Friedrich Otto Schmidt, Budapesten Schmidt Miksa (Max Schmidt) számára tervezett, vagy általuk

Hálószoza Adolf Loos lakásából (1903). A modernizmus útjai – Josef Hoffmann, Adolf Loos és követőik című kiállítás (részlet) / Bedroom from Adolf Loos's apartment (1903). Ways to Modernism. Josef Hoffmann, Adolf Loos, and Their Impact. Exhibition view Österreichisches Museum für angewandte Kunst, Bécs, 2014/2015 / Österreichisches Museum für angewandte Kunst, Vienna, 2014/2015





**Josef Hoffmann:
Szobaberendezés
az 1937-es párizsi
világkiállításról.
A modernizmus útjai –
Josef Hoffmann, Adolf
Loos és követőik című
kiállítás (részlet) /
Josef Hoffmann: Room
interior for the 1937
Wold Fair in Paris.
Ways to Modernism.
Josef Hoffmann, Adolf
Loos, and Their Impact.
Exhibition view**

*bársfa, faragott,
ezüstözött, eredeti
gyapjúhímzés;
Österreichisches
Museum für
angewandte Kunst,
Bécs, 2014/2015 /
linden, carved, silver
plated, original wool
embroidery;
Österreichisches
Museum für
angewandte Kunst,
Vienna, 2014/2015*

importált bútorokat és berendezési tárgyakat. Adolf Loos puritanizmusa, díszítményeket mellőző, konstruktív szemlélete utat mutat a 20. század tervezőinek funkcionalizmusa felé.

Josef Hoffmann korai munkái hasonló szellemben fogantak. A geometria, a nagy síkfelületek, sommázó fogalmazás jellemzők műveire. A tízes évek második felétől azonban változás tapasztalható tervezési munkájában. A tárgyak mozgalmasabb körvonalúak lesznek, felületeik gyakran hullámzóak. Valami feszültség, barokkos expresszivitás látható az épületeken, bútorokon, de kisebb tárgyain is. Ettől kezdve Josef Hoffmann művei dekoratív köntösben jelennek meg. A korábban egyszínű fehér, vagy fekete felületeket sokszínű ornamentika borítja, s egyben több a plasztikus elem is.

Az ő művészete képviseli azt a kettősséget, mely a múlt század első felének tárgytervezését jellemzi. Egyik oldalon a hasznosságot és célszerűséget szem előtt tartó funkcionalizmus áll, másikon a dekorati-

vitás, a stíluskeresés igénye, az ezeket a törekvéseket összegző art deco.

A nagy úttörők mellett már ott a fiatalabb nemzedék, Otto Prutscher (1880–1949), Dagobert Peche (1887–1923), Carl Witzmann (1883–1952), majd a háború után színre lépő nemzedék Oskar Strnad (1879–1935), Josef Frank (1885–1967), Oswald Haerdtl (1899–1959) és a többiek.

A kiállítás elvezet egészen a kortárs törekvésekig. Kiragadott, de igen jellemző művekkel jeleníti meg a közelmúlt és a ma tervezőinek világát.

KISS ÉVA
művészettörténész

(Wege der Moderne – Josef Hoffmann, Adolf Loos und die Folgen. Österreichisches Museum für angewandte Kunst / Gegenwartskunst, Bécs, 2014. december 17. – 2015. április 19.)

A fotókat a MAK bocsátotta rendelkezésünkre.

„A műfajhatárok megszilárdulása”

Néhány gondolat Wehner Tibor cikkéhez

■ A *Magyar Iparművészet* 2015/1. számában (29–35. oldal) megjelent írása elején Wehner két művészettörténészt idéz a *műfaj* fogalmának egzakt meghatározására, Marosi Ernőt, aki a kifejezést általánosan, nem csak a vizuális művészetekre érvényes módon magyarázza, és Forgács Évát, akitől a fogalom változékonyságáról, tulajdonképpen meghatározhatatlanságáról szóló szöveget emeli ki. Mivel azonban Forgács éppen a textilművészetben akkor (1979) lezajlott események kapcsán írt a műfajhatárokról, s Wehner is a textilművészetből kiindulva foglalkozik az iparművészet egyéb ágaival, nevezetesen a kerámia- és üvegművészettel, inkább Forgács gondolatmenetét folytatja a mai helyzet elemzésekor. Mindkettőjük fogalmkörében benne van az a széles körben elterjedt szóhasználat is, amely az „iparművészet” különböző „műfajaként” említi az egyes művészeti területeket (textil, kerámia, üveg, fém, papír, bőr stb.), s tulajdonképpen a felhasznált anyagok, s a megmunkálásukhoz szükséges – csak hosszú, fáradságos munkával elsajátítható – technikák alapján tesz különbséget. Valószínűleg ennek az anyagbeli határnak az átlépését jelzi a szakirodalomban a „műfajhatárok elmosódása” kifejezés, amelyet Wehner is említ írásában.

Forgács Éva 1979-ben a textilek önálló térplasztikai megjelenésével kapcsolatban írt a „textil funkcionális válságáról”, amelyet három tünetcsoportra bontott: a teljes mértékben egy adott elvont problémára koncentráló tematikus művek csoportjára, az új technikai megoldásokkal és anyagokkal élő munkákra, és a rutinfeladatokat megoldó alkotásokra. Ez a felosztás, bár a szűken vett textil-, pontosabban kárpitművészetre akkor éppen érvényesnek tűnhetett, véleményem szerint téves. Az első két „tünetcsoport” nem jelent különbséget, új anyagok és technikák sem zárják ki sem a tematikára, sem az elvont problémákra való koncentrációt, amint ezt a művek egész sora tanúsítja. Forgács írása akkor született, amikor a szakmával foglalkozók „temették” a falikárpitot, s Wehnernek

abban teljesen igaza van, hogy korai volt a siratás, a kárpitművészet nagyszerű művekkel és új kezdeményezésekkel (például a kollektív kárpitok) bizonyította életképességét. Nincs igaza viszont abban, hogy a hagyományos kárpitoknak ez a reneszánsza megkérdőjelezné a hetvenes évektől készült, a cikkben egyenesen „műfajhatárokat sértő műveknek” az érvényességét és életképességét. Wehner szerint az utóbbi évtizedekben kevesebb, és kisebb érdeklődést kelt a textilművészet körében született, eltérő anyagokat és technikákat használó művek száma. Az ellenbizonyítékul szolgáló hatalmas anyagból csak taláломra említem Arday Ildikó vesszőből font és Lovas Ilona marhabélből készített plasztikáit, Pápai Livia ceruza-szobrait és papírsodratait, Katona Szabó Erzsébet időnként egészen monumentális bőrmunkáit, Remsey Flóra fémképeit, Kelemen Kata textil-köveit, Fóris Katalin film-vásznait, s a sor még hosszan folytatható. Nem beszélve a minitextilek elragadó sorozatáról, amelyek a legkülönbözőbb anyagok felhasználásával mintegy találó aforizmaként közvetítenek sokszor igen mély és megrázó gondolatokat. Ezúttal is korai még a siratás, a textilművészetben és a másik két, a cikkben tárgyalt művészeti ágban egyaránt. Élnek a különféle „műfajok” szépen együtt, ahogyan kell, mindenféle anyaggal és technikával születnek nagyszerű és kevésbé sikerült alkotások.

Harminc-negyven év távlatából visszatekintve Wehner úgy látja, hogy *„nem minden újítás életképes, hogy az alkotások nem állják ki az idő próbáját, egész egyszerűen nem maradandók: a kerámiák nem bírják a kültéri és beltéri megpróbáltatásokat és ártalmakat, a [...] textilművek elhasználódnak [...] A kerámia falburkolatok lepotyognak, kifakulnak, az üveglasztikák [...] összetörnek [...]”* De vajon ez csak az „újításokra” érvényes? Nem fenyeget-e hasonló sors a gondatlan őrzés, szándékos vagy véletlen rongálódás mellett nem csak az iparművészeti, de minden más művészeti alkotást? Ez a jelenség nem új, a művészet több évezredes törté-



netét fragmentumokból írják. Csupán az új, hogy a szédületesen felgyorsult világban még élő és alkotó művészeknek kell megélniük műveik pusztulását. Ez nagyon szomorú, de ebből semmiképp sem a művészeknek, hanem az értékeket vakon herdáló, a pillanatnyi divatnak élő külvilágnak kell levonni a tanulságot! Való igaz, hogy manapság kevesebb a megrendelés, de ebben sem kivétel sem az iparművészet, sem annak „műfajhatárokat sértő” alkotásai. A túlélés lehetőségét – Wehnerrel ellentétben – nem csupán a „hagyományos technikákra, keretekre, műformákra és műfajokra” alapozott alkotásokban látom. A művészek egyfolytában keresik a lehetőségeket, s bár keveset, de olykor találnak is. Megint csak taláломra emlétek az, igaz, ezúttal nem hatalmas anyagból néhányat, Lugossy Mária, Schrammel Imre, Szekeres Károly, Ambrus Éva, Borza Teréz, Pannonhalmi Zsuzsa, Minya Mária épületeket díszítő vagy köztéren felállított kútjait, önálló plasztikáit. (Az értékek elherdálásának – a Wehner által is felsoroltak mellett – legszomorúbb példája Lugossy Mária *A forradalom lángja* című nagyszerű alkotása, amely a Kossuth tér átalakításával tűnt el a Parlament elől.) A megoldás egyik lehetősége a közgyűjteményekben való elhelyezés lenne, bár Wehner szerint ott is „megóvási, raktározási, szállítási problémákat vetnek fel”. De ezek a problémák velejárói a múzeumi gyűjteményeknek, amióta csak múzeumok léteznek. Persze nem a jelenleg alapjáraton működtetett, műtárgyvásárlásról nem is álmodható Iparművészeti Múzeumra gondolok, hanem a rekonstrukciós terveiben szereplő kortárs iparművészeti és designgyűjteményre.

Wehner a „tárgyformálást és a monumentális mű-

alakítást is ösztönző” szimpóziummozgalom hanyatlásában, a siklósi alkotótelep megszűnésében is az új kezdeményezések szűkülő lehetőségét érzékeli. Az alkotótelepek felsorolásából azonban kifejejtette a 16 éve működő hódmezővásárhelyi kerámiaművészeti szimpóziumot, ahol a városban lévő – egy kivételével külföldi tulajdonú – gyárak biztosítják a művészi munka kereteit. Schrammel Imre szerint az ottani anyagok és technikai lehetőségek már a 21. századra jellemzőek, s az ott született köztéri plasztikák mellett csupán Csemán Ilona munkásságát említem, aki a különböző gyárakból származó samottos és hagyományos agyag, porcelán és a speciális, úgynevezett Imerys-massza vegyítéséből készíti alkotásait. Úgy tűnik, a társadalom nem képes az alkotótelepek „luxusát” vállalni, éppen ezért kell külön is értékelni, ha a profit termelésében érdekelt gyárak átveszik ezt a feladatot.

Szükségesnek tartottam Wehner Tibor érdekes, gondolatébresztő írásához a fenti, bennem ébredt gondolatokat hozzáfűzni, mert a ténymegállapításaiban szereplő problémák megoldása valóban sürgető. Szerintem azonban a problémák közül nem az oknak, hanem az okozatnak, azaz elsősorban a társadalmi környezetnek és az ún. kultúrpolitikának kell jelentősen változnia, hogy az alkotásokhoz méltó legyen a befogadó környezet is.

LOVAG ZSUZSA
régész-muzeológus

Lovag Zsuzsa írását Wehner Tibornak *A műfajhatárok megszilárdulása* című cikkével együtt vitaindítónak szánjuk.
Várjuk észrevételeiket és hozzáfűznivalójukat a témához
a szerkesztőség címére.

Magyar Design Évkönyv 2013

AZ ÉVKÖNYV INTÉZMÉNYE

■ Fontos, szép és hasznos, iránymutató és alakulófélben lévő – a *Magyar Design Évkönyv 2013*-ról alkotott vélemény vonatkozhatna akár magára a magyar designra is. Sőt, az áthallás zökkenőmentesen folytatható lenne, hiszen egy évkönyv is csak akkor ér valamit,

ha fenntartható, azaz ha éveken keresztül újra és újra kiadható, illetve ha a nemzetközi közegben is megállja a helyét. Az indulásból következőtve mindez nagyon is elképzelhető, a Moholy-Nagy Művészeti

Egyetem (MOME) által kiadott és gondozott évkönyv érvényes szempontok szerint nyújt körképet a magyar designról, és külföldi olvasók számára is koherensen foglalja össze egy év magyar designereredményeit. A továbblépéshez valószínűleg elegendő lenne tisztázni magát a címet, azaz hogy az áttekintett és feldolgozott anyag mennyiben magyar, mennyiben design, és a végeredmény mennyiben évkönyv?

A nemzeti korlátok lehetőségével és lehetetlenségével a könyv több szöveghelyen is foglalkozik; a szerzők nem adnak egyértelmű magyarázatot – valószínűleg erre egy kiadvány önmagában nem is vállalkozhat –, maguk a kiválogatott példák azonban szinte önmagukban is kiadják a minimális választ: bezárkózva semmi sem lehetséges. Hogy az itt tárgyalt munkák mennyiben fedik le a magyar design egészét, azzal kapcsolatban is többféle állásfoglalás található a könyvben; a teljességre törekvés nyilván értelmetlen és lehetetlen vállalkozás lenne, a fókusz tágitása viszont köztétávon elengedhetetlen. Hosszabb távon pedig mindebből akkor állhat össze nemzetközi értelemben is intézményesült évkönyv, ha a kategóriák valamilyen szinten sztenderdizálhatók, ha a válogatás szempontjai mentegetőzések és kompromisszumok nélkül is érthetőek, áttekinthetőek.

A magyar design intézményrendszerének jelenlegi adottságaiból kifolyólag a fenntarthatóság és a sztenderdek következetes kialakítása tűnik a legnehezebb feladatnak. Ami mindezt nehezíti, ugyanaz, mint ami egyáltalán lehetővé tette az évkönyv létrejöttét: a tény, hogy a vállalkozást a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem jegyzi. Bonyolítja a helyzetet a MOME különleges szemszöge – ezért is szükséges már a bevezetőben hangsúlyozni, hogy az intézmény a kreatív ipar legitim és hiteles szereplője, amely felelősen gondolja a hazai designéletet. Ugyanakkor egyszerű is a szituáció, hiszen az intézmény valóban kiemelkedik a magyar mezőnyből, a szerkesztők pedig – Halasi Rita, Szentpéteri Márton, Hoffmann Petra, Kovács Dániel – érvényes válogatási szempontokkal rendelkező kiváló szakemberek, akik képesek a trendeket felismerni és struktúrába foglalni. A két – magát az évkönyvet, illetve a válogatást – bevezető szöveg kulcsaival szinte kötelezően ismétli el a magyar design

mantráit: megjelenik a tudástranszfer, a kreativitás és a szakma presztízse – nem is lehet ezt másképp, a mantrázás az intézményesülés elengedhetetlen része. Érdekes mércéje lesz majd a jövőbeli beágyazódásnak, ha a kulcsszavak, valóban közhellyé válva, egyszer majd kimaradhatnak; ha nem kell majd reformkori hevülettel ostromozni a szűk látókörű tervezőket, és már nem szükséges felhívni a figyelmet az adósságok törlesztésének fontosságára. Mindez ma még a látlet fontos része.

Az évkönyv szövegei nemcsak helyzetleírásra vállalkoztak, hanem sok esetben a diagnózist is felállították. Szentpéteri Márton a követő tervezés, a magyar kisebbségi komplexusok és a nemzetközi elhelyezkedés problémáját járja körül, és mindenekelőtt a helyi erőforrások kihasználására, a digitális új kézművesség súlyának felismerésére hívja fel a figyelmet. Ulrich Beck nyomán a „gyökeres kozmopolitizmus” tudatosítását ajánlja, feloldást kínálva többek között a ki/mi a magyar most? kérdésére is. A remek színvonalú rövid esszék közül is kiemelkedik Kovács Dániel tömör



és informatív összefoglalója a magyar startupok fogalmáról, legújabb kori történetéről, jövőbeli lehetőségeiről. A szöveg nem hallgatja el a kritikus pontokat, a sikerpropaganda hátulütőit, az állami kisajátítás problémáját, a szakma és a startup üzleti világa közti mediáció hiányát sem, és egyértelműen leteszi a voksot a kelet-európai, közép-európai együttműködés lehetősége mellett. (Egy jövőbeli, intézményesült évkönyv számára ez a szöveg lehetne a mérce.) Szintén nagyon összefogott Hoffmann Petra két írása, a design és a kerékpáros szcéna összefüggéseiről, illetve az elmúlt években tért hódító közösségi kezdeményezésekről, amelyek a központi irányítástól messze eltávolodva, önálló alternatív szegmenst teremtve lassan a magyar design húzóerőivé váltak.

A 2013-as év kiemelkedő munkái között a szerkesztők bevallottan szubjektíven is válogattak, de a menetetőzés már most is felesleges: a nemzetközi trendek mentén strukturált anyag a szakemberek és a kívülállók számára egyaránt remek körképet nyújt, a válogatás néhol talán elhomályosuló kategóriái pedig alapvetően jól szolgálják az orientálódást. Az egyes fejezetek – a craft reneszánsza, a slow design, az újr gondolt tradíció vagy a designaktivizmus – releváns irányok köré rendezik a termékeket, alkotásokat.

(Arra, hogy öntudatlanul is mennyire kapaszkodunk a nemzetköziségbe, jó példa, hogy kivétel nélkül valamennyi fejezet címe idegen szavakra épül.) Kérdés, hogy a fenti kategóriákat hogyan lehet majd az elkövetkező években is alkalmazni, illetve milyen lehetőségek nyílnak az esetleges átrendezésre.

A kiadvány összességében külföldi érdeklődők számára is reális és releváns képet ad a magyar designról. Mivel az évkönyv a nemzetközi mércével jelentős munkákat kívánja kiemelni, a későbbiekben valószínűleg elengedhetetlen lesz egy-egy külföldi szakember bevonása. Ezzel párhuzamos feladat lehet a magyarországi célcsoport pontosabb meghatározása, az egyenletesen közérthető hang megtalálása. Mindezt azonban csakis azért érdemes megemlíteni, mert a *Magyar Design Évkönyv* a jövőre nézve is rendkívül fontos kiadványnak látszik, feltétlenül méltó folytatásra, a rendszeres megjelentetésre, azaz az intézményszerűsítésre.

MÉLYI JÓZSEF
művészettörténész

(*Magyar Design Évkönyv 2013 / Hungarian Design Yearbook 2013. Főszerkesztő: Halasi Rita Mária, szerkesztők: Hoffmann Petra, Kovács Dániel, Szentpéteri Márton. MOME Alapítvány, Budapest, 2014, 216 p.*)

Hírek

■ **Cseke Szilárd** Fenntartható identitások című interaktív projektje képviseli Magyarországot az 56. Velencei Képzőművészeti Biennálén 2015. május 9. és november 22. között. A magyar pavilonban rendezendő kiállításra tíz pályamű érkezett.

■ **Kortársunk Szent Márton** címmel képző- és iparművészeti pályázatot hirdet Szombathely Megyei Jogú Város a 2016-os jubileumi Szent Márton Év alkalmából. Az 1700 évvel ezelőtt, Savariában született tours-i püspök emlékezetére készült alkotásokat 2015. december 15-ig várja a Szombathelyi

Képtár. Jelentkezési lap és a további információk a www.keptar.szombathely.hu honlapon található.

■ **A 33. Magyar Sajtófotó Kiállítás**, mely a közelmúltat megőrkítő képekből mutat be válogatást, 2015. március 20. és május 17. között látható a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központban. (Budapest VI., Nagymező u. 8.)

■ **Művészbabák** a Vigadóban. 2015. április 30. és június 14. között rendezik a közelmúltban készült hazai alkotásokat bemuta-

tó kiállítást a Vigadó Galéria alsó és földszintjén. A közel 350 négyzetméteren a művészbabáktól a népviseletes babákig különféle stílusú és más-más alpanyagból készült munkák láthatók. A Magyar Művészeti Akadémia támogatásával Budapesten most rendeznek először kiállítást a Kiss Áron Magyar Játék Társaság és a Magyar Bababarátok Egyesülete által hagyományosan, már 18 éve Győrben rendezett pályázati kiállítások anyagából.

■ **Fényidőzés** – Light Seance címmel Szvet Tamás kiállítása látogatható 2015. március





21. és április 26. között a Múcsarnokban. (Budapest XIV., Dózsa György út 37.) A fény nemzetközi éve alkalmából a Mélycsarnokban bemutatott interaktív fényinstallációk különleges látványélményt nyújtanak. A képen Szvet Tamás *Heterotopia* (2013) című munkája.

■ **Törökországban nyílt kiállítás** a budapesti Iparművészeti Múzeum, a világon a második leggazdagabbnak számító oszmán-török szőnyeggyűjteményének anyagából. Az isztambuli Török és Iszlám Művészeti Múzeum (Türk ve İslam Eserleri Müzesi) tárlatán az Iparművészeti Múzeum gyűjteményének legszebb 15–17. századi darabjai láthatók, szőnyegtipusok szerinti csoportosításban. A kiállítás szenzációja a két legrégibbi, 15. századi szőnyegtöredék. (2015. március 14–május 1.)

■ **Az Isten balján** címmel Tamási Gábor fotóiból látható kiállítás az Artézi Galériában 2015. április 11. és május 13. között. (Bp. III., Kunigunda u. 18.)

■ **Fekete György belsőépítész és Schrammel Imre keramikusművész** munkáiból nyílt tárlat 2015. március 6-án a Budai Klub Galériában. (Bp. XI., Budafoki út 9–11.) A kiállítás április 30-ig látogatható.

■ **Napéjegyenlőség** címmel Kóhalmi Ákos grafikusművész alkotásaiból rendeztek kiállítást a Tessedik Galériában. (Gödöllő, Lumniczer Sándor u. 4.) A tárlat 2015. március 22-én nyílt és május 3-ig látogatható.

■ **Indulj el egy úton...** címmel Kallós Zoltán folklorista életművéből nyílt kiállítás a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Skanzen Galériájában (Szentendre, Sztaravodai út). *Kamerával a kézben* címmel pedig Kallós Zoltán erdélyi fotóiból mutatnak be válogatást az intézmény Pont Itt Galériájában. A 2015. március 13-án nyílt és szeptember 13-ig látogatható kiállításokhoz április 5-től táncsűr is csatlakozik.

■ **Ficsór Zsolt**, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem harmadéves fotográfia szakos hallgatója első helyezést ért el az idei *Close Up!* projektben, melyet a C/O Berlin művészeti kiállítóház szervezett a berlini filmsz fesztivállal közösen. A C/O tizenhárom fiatal fotósnak adott lehetőséget betekinteni a fesztivál kulisszái mögé, a nézők számára rejtett vagy tiltott területekre is, s az így készült sajtófotók, pillanatképek versenyében lett győztes Ficsór Zsolt munkája.

■ **Diplomakiállítás.** – A Magyar Képzőművészeti Egyetem és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem diplomázói munkáikkal rendszeresen szerepelnek budapesti kiállításokon. A soproni Nyugat-magyarországi Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar Alkalmazott Művészeti Intézetének kézműves és képi ábrázolás szakon végző hallgatói évek óta a Szombathelyi Képtárban (II. Rákóczi Ferenc u. 12.) állítják ki diplomamunkáikat. Az idei végzősök bemutatkozó kiállítása 2015. május 7. és 24. között látható.

■ **Pleyel-koncert és -kiállítás.** – A Peugeot Design Lab és a Pleyel zongoragyár közös fejlesztése, a futurisztikus Peugeot-Pleyel zongora 2015. április 24–25–26-án kiállításon mutatkozik be a Pesti Vigadóban. (Bp. V., Vigadó tér 2.) A januárban bemutatott, 21. századi Bogányi-zongora után most újabb modern hangszerrel ismerkedhet meg a nagyközönség. Az Ignace Pleyel

Állami kitüntetések 2015. március 15. alkalmából

AZ IPARMŰVÉSZET ÉS KÉPZŐMŰVÉSZET
TERÜLETÉN ALKOTÓ DÍJAZOTTAK

Kossuth-díj

Bachman Gábor építész, designer

Gyémánt László festőművész

Kunkovics László fotóművész, néprajzkutató

Magyar Érdemrend tisztikeresztje
polgári tagozat

Dr. Szentpéteri József régész

Vizer József bútortoraszatos mester

Magyar Érdemrend lovagkeresztje
polgári tagozat

Kemény Gyula grafikusművész

Lőrincz Vitus festőművész

Sárkány Győző grafikusművész

Magyar Arany Érdemkereszt
polgári tagozat

Szabó István szobrászművész

Tuzson-Berczeli Péter festőművész

Magyarország Érdemes Művésze

Baska József festő- és szobrászművész

Csáji Attila festőművész

Kéri Imre festő- és grafikusművész

Mezei Gábor belsőépítész

Szemadám György festőművész

Balogh Rudolf-díj

Dr. Baki Péter művészet- és fotótörténész

Szalontai Ábel fotóművész

Ferenczy Noémi-díj

Bányász Judit textilművész

Botos Péter üvegművész

Göbölös Márta textilművész

Husz Ágnes keramikumművész

Jáger Margit keramikumművész

Munkácsy Mihály-díj

Foster Colin szobrászművész

Lajta Gábor festőművész

Lux Antal festő-, grafikus- és médiaművész

Pál Csaba grafikus- és festőművész

Dr. Somody Péter festőművész

Szócás Miklós TUI szobrászművész

Wierdl Zsuzsanna restaurátorművész

Németh Lajos-díj

Bárdosi József művészettörténész, muzeológus



(1757–1831) zeneszerző, kottakiadó, kulturális diplomata és zongoragyártó nagyiparos nevét viselő hangszer megőrizte a Pleyelek fő erényét, a könnyű billentést, a selymes hangzást, a meglepetést a klaviatúra elhelyezése szerzi. A billentyűzet a Peugeot designereinek elképzelése szerint egy szintre került az instrumentum tetejével, a hallgatóság így bármely szögből láthatja az előadó kezét.

■ **5 days Art Challenge** – 5 napos művészeti felhívás. A Facebookon szereplő magyar művészek közül is egyre többen vesznek részt a feladatban, miszerint 5 napon át 1-1 alkotását megosztja, és minden nap felhív egy másik alkotót ugyanerre. Így a közösségi oldalon hatványozódva jelennek meg a legkülönfélébb művészeti munkák, valóban közösséget, kapcsolatot teremtve a művészek között. A keresőbe beírva 0,25

**A Magyar Iparművészet szerkesztősége
ezúton közöni tisztelettel
a kitüntetett alkotókat.**

**Kérjük, adója 1 százalékaival támogassa
a Magyar Iparművészet folyóiratot!**

A kedvezményezett adószáma:

18012831-2-41

**Nemzeti Művészeti és Kulturális
Kapcsolatok Alapítványa**

másodperc alatt 179 millió találatot ad a böngésző, és ha ennek csak a töredéke szól valóban a Facebookon terjedő népszerű mozgalomról, akkor is belátható, hogy ma már valószínűleg lehetetlen kideríteni, ki a kezdeményezés elindítója. De remek ötlet volt, mert világszerte sok új felfedezésre, rácsodálkozásra ad alkalmat résztvevőnek és szemlélőnek egyaránt.

■ **Barváj-vonták találkozása** címmel Kopi Mundi Zoltán különös kiállítása látható 2015. március 18. és május 8. között a Tárt Kapu Galériában. (Bp. IX., Hőgyes Endre u. 2.) A magát outsider művészek nevező alkotó „barváj-szobrokat”, bábukat, saját találmányú hangszereket készít. A barvájokat Duna-parti uszadék

